

Τόχνη

Παραδοσιακή Αρχιτεκτονική και Σύγχρονοι προβληματισμοί - ΑΡΗ 311

Εαρινό εξάμηνο 2022 - 2023

Φοιτητές: Άννα Μαρία Ιωάννου, Γεωργία Νικολάου, Γιώργος Μάμα, Κατερίνα Παύλου

Το χωριό, με την ίδια ακριβώς ονομασία, υφίστατο κατά τα Μεσαιωνικά χρόνια. Ως φέουδο, ήταν γνωστό με την ονομασία *Toghi* κατά την περίοδο της φραγκοκρατίας. Ο ντε Μας Λατρί γράφει ότι το χωριό είχε παραχωρηθεί στον Ιάκωβο Ζαπιάνα (Jacques Zapiana) από τον βασιλιά της Κύπρου Ιάκωβο Β' (1460-1473). Το χωριό βρίσκεται σημειωμένο και σε παλαιότερες χάρτες, ως *Βοκάλι*.

Ο μεσαιωνικός χρονογράφος Λεόντιος Μαχαιράς μνημονεύει επίσης την Τόχνη στο *Χρονικόν* του, ασχοληζόμενος με την επίσκεψή στην Κύπρο της *αγίας Ελένης* (τον 4ο μ.Χ. αιώνα) και με τον περίφημο *σταυρό της Τόχνης* (για τον οποίο βλέπε χωριστό λήμμα αμέσως πιο

κάτω). Κατά την παλαιά εκκλησιαστική παράδοση, που αναφέρει ο Λεόντιος Μαχαιράς, η αγία Ελένη έκτισε εκκλησία και γεφύρι ύψτερο από θεϊκή εντολή στην Τόχνη:

... και φωνή από τον ουρανόν κατέειπε: « Ελένη, ποίσε να κτίσῃς ἰδὴ ἐκκλησίαν εἰς τὸν αὐτὸν τόπον λεγόμενον Τόγγην. Καὶ ἐποίησε ναὸν τοῦ ἁγίου σταυροῦ καὶ ἐναντίον αὐτοῦ γεφύριον ἄνθρωποι... »

Εάν δεχθούμε αυτή την παλαιά παράδοση ως αληθινή, εντάυτοις δεν μπορούμε να ξέρουμε εάν υφίστατο κατά τον 4ο μ.Χ. αιώνα οικισμός εἰκὴ ἢ εἰάν ἀπλῶς ἡ αγία Ελένη ἰδρύσῃ μικρὰ μοναστήρι σε ερημική τοποθεσία.

Η ονομασία του χωριού δεν βοηθ

στην εξαγωγή συμπερασμάτων γιὰ την αρχαιότητά του, γιατί εἰνετάγνωστο από ποῦ προήλθε. Τίθονταί τινες Βαλκαντινῶν χρόνων, κι ἰσὺς ἀποτελοῦσε ἀπύκνωτο οἰκονομίας ποῦ κατείχε την περιοχή. Σχετικὴ εἶναι καὶ ἡ ονομασία *Τόχνη* (τό), με την οποία ήταν γνωστό μικρὸ μοναστήρι στην ἐπαρχία Ἀμμόχωστου, κοντὰ στὸ χωριὸ Μάντρες (βλέπε *Τοχνησὺ Παναγίης μοναστήρι*, πιο κάτω), ποῦ μερικὰ θεωροῦν ταυτοσημία προς τὴ λέξη *παχνή* (τό), δηλαδή πάχνη τῆς ζω-

νῆς. Ἡ ἐκκλησία τοῦ χωριού, αφιερωμένη στον Τιμό Σταυρό, ήταν αρχικὰ κτισμένη πάνω σε γεφύρι. Ανοικοδομήθηκε κατὰ τον 19ο αἰώνα. Ἡ τοπικὴ παράδοση ἀναφέρει ὅτι κάτω ἀπὸ τὴν ἐκκλησία, σ' ἓνα πηγάδι, εἶναι κλισμένα 40 δαμόνια ποῦ ἐντες ἐρίδας εἶχε κατὰρθῶσει νὰ ἐγκλιβῶσι· εἰκὴ γιὰτὶ ἐνοχλοῦσαν τοὺς χωρικούς. Στὸ χωριὸ γινόταν, πάντως, μεγάλη ἐμποροπανηγυρὶς τὴν 21ῃ τοῦ Μᾶη (γιορτὴ τῶν ἁγίων Κωνσταντίνου καὶ Ελένης, ποῦ τιμᾶνται ἰδιαίτερα στὴν περιοχή λόγω τῆς σχέσης με τὴν αγία Ελένη, σύμφωνα προς τὴν παράδοση). Πολλοὶ ἀναφέρουν τὴν ἐκκλησία ὡς αφιερωμένη στους ἁγίους Ελένη καὶ Κωνσταντῖνο.

Κοντὰ κι ἀπέναντι ἀπὸ τὴν ἐκκλησία, ἀλλὰ σε ψηλότερα σημεία, βρίσκονται λίγα ερείπια ἄλλης αφιερωμένης στον Τιμό Σταυρὸ μεσαιωνικῆς ἐκκλησίας γοθικοῦ ρυθμοῦ, τοῦ 11ου αἰώνα. Ο G. Jeffery (1918) ἀναφέρει ὅτι στὰ νάτια τῆς εἶχε ἐντοπίσει καὶ ἕνα ἄλλο, ἀρκετὰ παλαιότερο ἐκκλησία.

Ὁ ποταμὸς ποῦ διασχίζει τὸ χωριὸ χωρίζεται σε δύο συνοικίες ἐκ τῶν ὁποίων εὐρισκόμενη στὴν δεξιὰ τοῦ ὄχθου εἶναι τὴ τοῦρκικη, γνωστὴ κι ὡς *Πάνω Τόχνη*. Στὴ συνοικία αὐτὴ πολλὰ σπίτια εἶναι ἰδέσθαι κι ερείπωμένα μετὰ τὴ φυγὴ Τουρκοκυπρίων. Ὡστόσο Τουρκοκύπριοι κατοικοῦσαν καὶ στὴν ἄλλη ἐκ-

δοτικὴ χωριῶν. Οἱ Τουρκοκύπριοι ἀνοικοδόμησαν τὸ χωριὸ *Taikens*, ποῦ σημαίνει *ἀπειρῶς ἐπιτροκτιστὸς οικισμὸς*. Ἡ ονομασία αὐτὴ δόθηκε ἀπὸ τοὺς Τούρκους τὸ 1975, στὸ κατεχόμενο χωριὸ τῆς ἐπαρχίας Κερύνειας, ἀπὸ ὁποῖο ἐγκαταστάθηκαν οἱ Τουρκοκύπριοι τῆς Τόχνης.

Ὁ ἄλλο Μπέης (ψευδώνυμο τοῦ ἰσπανοῦ εὐγενεῦς δον Ντορίνκο Βάδια Ἰνδραπιά), ποῦ ἐπισκεψθεῖ τὴν Κύπρο τὸ 1660, περιγράφει μετὰ ἄλλων κτῆ: τὴν Τόχνη, γράφοντας ὅτι *τὰ σπίτια εἶναι ὀρθωμένα καὶ κακὰ κτισμένα, ὅμως τὸ χωριὸ ἀρῖσκειται νὰ ἑταίρει τοποθεσία ἀσὶ πλάγι ἑνὸς ὄχθου, καὶ ἔχει πρὸ πλευρᾶς αὐτοῦ ἑνὸς ἑλληνικοῦ ἐκκλησίου ἀφιερωμένου στὴν ἀγία Ελένη. Ἐνὰς μικρὸς ποταμὸς ρεῖ ἀπὸ μέσος τοῦς, κατὰ μὲν ἓνα γεφύριον ἐπὶ ἀπὸ κἀμὰ, ἀπὸ τοῦο εἶναι κτισμένη ἑλληνικὴ ἐκκλησία αφιερωμένη στὴν ἀγία Ελένη.*

Ὁ ἄλλο Μπέης ζωγράφισε κίονας τῆς Τόχνης, καὶ τὸ σχέδιό του αὐτὸ, μετὰ ἀπὸ τὴν Κύπρο, δημοσιεύθηκε στὸ παλαιὸ βιβλίο του. Τὸ σχέδιο δείχνει τὸ γεφύρι με τὴν ἀπὸ τὴν ἐκκλησία, χωρὶς καμπαναριὸ ἀφοῦ δὲν ἐπιτρέπεται, καὶ λίγα σπίτια ἀριστερὰ καὶ δεξιὰ τοῦ ποταμοῦ.

Στον χάρτη τοῦ Μας Λατρί (1862) σημειώνεται χωριστὰ τὸ τοῦρκικὸ καὶ ἑλληνικὸ συνοικία τοῦ χωριού, με ἐνδειχθέντος πληθυσμοῦ λιγότερου τῶν 200.

Τόχνης σταυρός. Ὁ περίφημος, κατὰ τὰ Μεσαιωνικὰ χρόνια, κι ἀργότερα εὐσεβιστικῶς *σταυρὸς τῆς Τόχνης* ἢ τῶν *συνφορῶν* προς τὴν παλαιὰ παράδοσιν, ἓνα ἀπὸ τὰ ἁγιώταρα ἁγία ἀντικείμενα ποῦ ἔφησε στὴν Κύπρο ἡ *αγία Ελένη** τὸν 4ο μ.Χ. αἰώνα. Γιὰ τὸν σταυρὸ αὐτὸ αφιερωμένη ἡ παραγράφος στὸ *Χρονικόν* τοῦ ὀ μεσαιωνικοῦ χρονογράφου Λεόντιος Μαχαιράς (παρ. 67-77), ὁ ἀποικος εἶναι καὶ ὁ καταγραφεὺς τῆς παλαιᾶς σχετικῆς παράδοσιν.

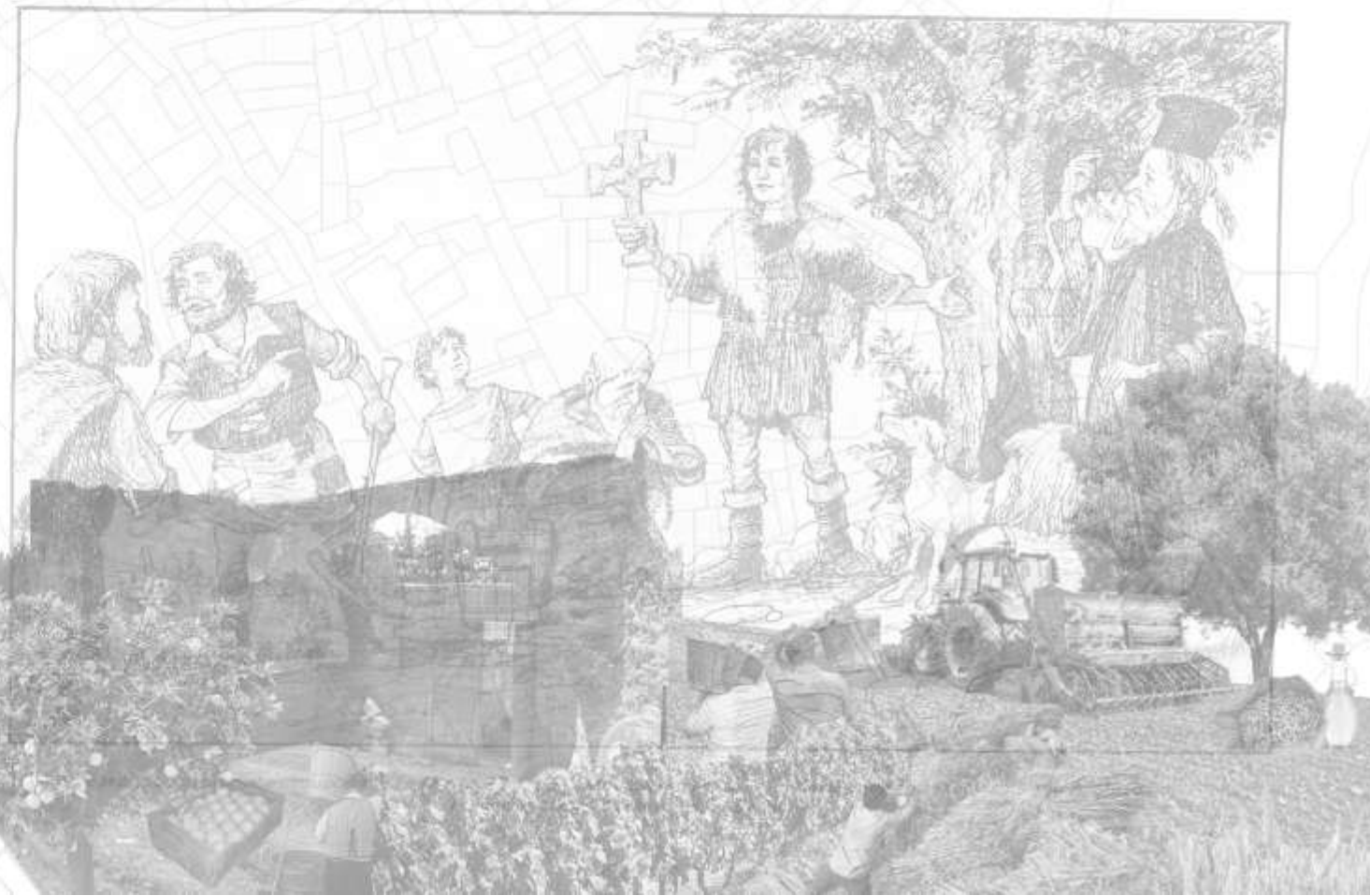
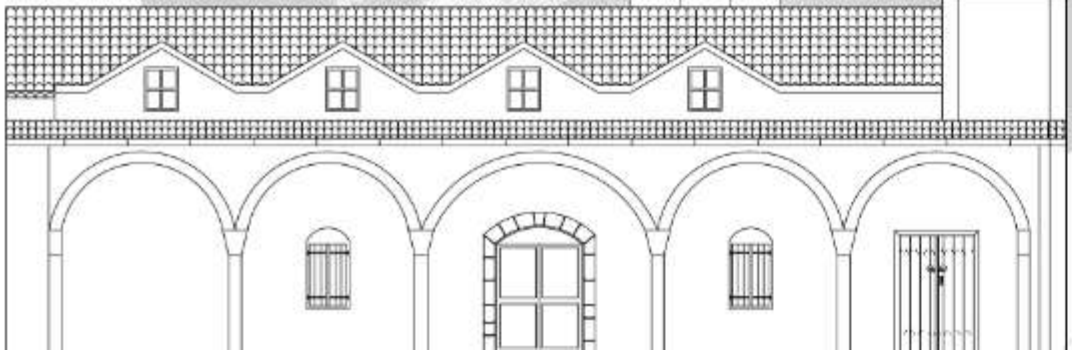

Τὸ μοναστήρι τῆς Παναγίας τοῦ Τοχνηοῦ (φωτογρ. μετὰ τὴν τοῦρκικὴ ἐπιβολὴ καὶ κατοχὴ). Δες καὶ φωτογρ. στὸν τόμο 10 σ. 107.

καὶ ποῦ ἔφησε στὴν Κύπρο ἡ *αγία Ελένη** τὸν 4ο μ.Χ. αἰώνα. Γιὰ τὸν σταυρὸ αὐτὸ αφιερωμένη ἡ παραγράφος στὸ *Χρονικόν* τοῦ ὀ μεσαιωνικοῦ χρονογράφου Λεόντιος Μαχαιράς (παρ. 67-77), ὁ ἀποικος εἶναι καὶ ὁ καταγραφεὺς τῆς παλαιᾶς σχετικῆς παράδοσιν.

Κατὰ τὸν Μαχαιρὰ (παρ. 8), ἡ αγία Ελένη ἔκτισε στὴν Τόχνη γεφύρι κι ἐκκλησία τῆς ἁγίας Σταυροῦ ὑστερὰ ἀπὸ θεϊκὴ ἐντολή. Στὴν ἐκκλησία ἐκτίθησε σταυρὸ ἀπὸ τεμάχιο τῆς τοῦ ξύλου, τοῦ ὁποῖο *ἐσώθησαν μετὰ ἀργύρου καὶ χρυ-*

σίου καὶ μαργαριτῶν. Ὁ σταυρὸς αὐτὸς, ὁ λεγόμενος *μικρὸς* (ὁ μέγας τοποθετήθηκε ἀπὸ τὴν αγία στὸ κοντινὸ *Σταυροβόνη*), *ἐπολόμαν πολλὰ θαύματα καὶ πολλὰ ἰατρικὰ* (Μαχαιράς, *Χρονικόν*, παρ. 67). Κατὰ τὴν περίοδο τῆς φραγκοκρατίας οἱ Λατῖνοι κληρικοὶ δὲν ἀπεδέχοντο τὴς θαυματοουργικῆς ἰδιοτήτες τοῦ σταυροῦ καὶ διέδιδον ὅτι ἐπρόκειτο γιὰ μαγικὴν τῶν Ὀρθοδόξων. Μάλιστα ἓνας Λατῖνος ἐπίσκοπος, ὀνομαζόμενος *Ἰωάννης Σανταμαρία*, πῆγε στὴν Τόχνη μίαν νύκτα κι ἐκλεψε τὸν σταυρὸ. Ὁ

Παραδοσιακός οικισμός Τόχνης**Περιεχόμενα****A. Η σύσταση και η δομή του οικισμού (Πολοδομική Ανάπτυξη - Οργάνωση)**

- Γενική περιγραφή	2
- Εκδοχές και παραδόσεις σχετικά με την ονομασία του οικισμού	2
- Αυξομειώσεις στον πληθυσμό του χωριού	3
- Βασικές ασχολίες κατοίκων	3
- Μορφολογία	4
- Μετάλλαξη του πυρήνα και ο οικισμός σήμερα	4
- Αναγνώριση μεμονωμένων κτισμάτων (εκκλησίες, κοινοτικά κτίρια, καφενεία, μύλοι, βρύσες, σχολεία)	5-9

B. Τα κτίσματα

Τυπολογική κατασκευαστική και μορφολογική ανάλυση οικοδομών, η δομή τους, η διάρθρωσή τους και η γενική σύνθεσή τους

- Τυπολογία κατοικιών	10-16
- Συμπεράσματα τυπολογίας κατοικιών	17
- Μορφή δομών σε σχέση με το δομημένο περιβάλλον	18-19
- Μορφολογική ανάλυση οικοδομών	20-21
- Σκίτα δόμησης οικοδομών στις όψεις	22
- Ανοίγματα - θύρες και παράθυρα	23-26
- Καμάρες	27
- Υλικότητες	28-29

Δ. Συμπεράσματα και βιβλιογραφία	30
---	-----------

E. Ανάλυση πρότασης

- Επιλογή τεμαχίου και υφιστάμενη κατάσταση	32-43
- Τεχνικές συντήρησης και αποκατάστασης	44-47
- Νέο πρόγραμμα και προσθήκες	48
- Βιοκλιματική ανάλυση	49
- Ανάπτυξη πρότασης	50-59

Γενική περιγραφή

Η Τόχνη είναι ένα μικρό χωριό το οποίο ανήκει στην επαρχία Λάρνακας. Είναι κτισμένο σε υψόμετρο 120 μέτρων και κατεβαίνει μέχρι τα 80 μέτρα από την επιφάνεια της θάλασσας. Εκτείνεται γύρω στα 1.2946 τετραγωνικά χιλιόμετρα. Γειτνιάζει με το χωριό της Χοιροκοιτίας και εκτείνεται από τον δρόμο Χοιροκοιτίας - Βάβλας στο βόρειο τμήμα, μέχρι τη θάλασσα στο νότιο τμήμα της Κύπρου.

Σύμφωνα με την τελευταία απογραφή που έγινε την 1η Οκτωβρίου 2011, Η Τόχνη αποτελείται από 424 κατοίκους. Στο χωριό μέχρι το 1974, κατοικούσαν τόσο Ελληνοκύπριοι όσο και Τουρκοκύπριοι. Μετά την εισβολή του 1974, οι Τουρκοκύπριοι οι οποίοι κατοικούσαν στο βόρειο τμήμα του χωριού, αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν το χωριό, γι' αυτό και ο συνολικός πληθυσμιακός αριθμός μειώθηκε.

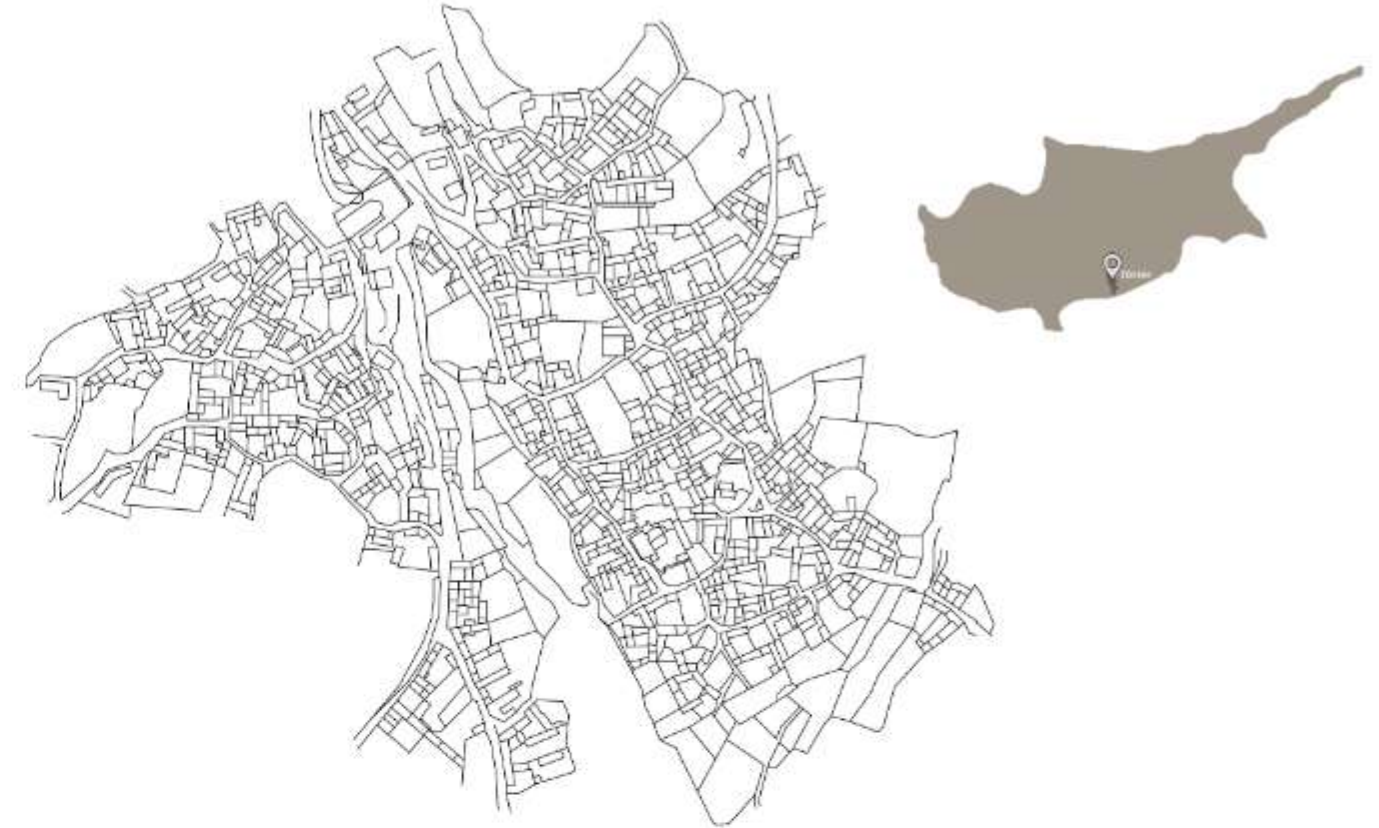
Εκδοχές και παραδόσεις σχετικά με την ονομασία του χωριού

Το χωριό πήρε το όνομά του από την παραφθορά της λέξης «Τέχνη». Τέχνη επειδή χρειάστηκε πολλή τέχνη και μαστοριά για να κτιστεί πάνω σε γεφύρι η εκκλησία του χωριού και από την τέχνη με την οποία είναι κατασκευασμένα τα πετρόκτιστα σπίτια της κοινότητας.

Μια άλλη εκδοχή αναφορικά με την ονομασία του χωριού, είναι η ταύτιση του με την λέξη «παχνίν», όπου στην κυπριακή διάλεκτο σημαίνει πάχνη των ζώων, με τα οποία δείχνει να ασχολούνταν οι κάτοικοι.

Από ιστορικές αναφορές σε παλαιότερους χάρτες, φαίνεται το χωριό της Τόχνης να αναγράφεται με την ονομασία Docni. Φημολογείται πως η ονομασία αυτή προέρχεται από το επώνυμο κάποιας οικογένειας που κατείχε κτήματα στην περιοχή, κατά την Βυζαντινή περίοδο.

Οι Τουρκοκύπριοι κάτοικοι του χωριού, του είχαν δώσει την ονομασία Taskent που σημαίνει πέτρινος ή πέτρινος οικισμός. Μετά την εισβολή του 1974, οι Τουρκοκύπριοι χρειάστηκε να εγκαταλείψουν την περιοχή κατοικίας τους και να μετακινηθούν στο βόρειο τμήμα του νησιού. Έτσι, λόγω της μεγάλης αγάπης για τον τόπο τους, αναφορές καταγράφουν πως έδωσαν την ίδια ονομασία στον νέο τόπο στον οποίο εγκαταστάθηκαν.

Αυξομειώσεις στον πληθυσμό του χωριού

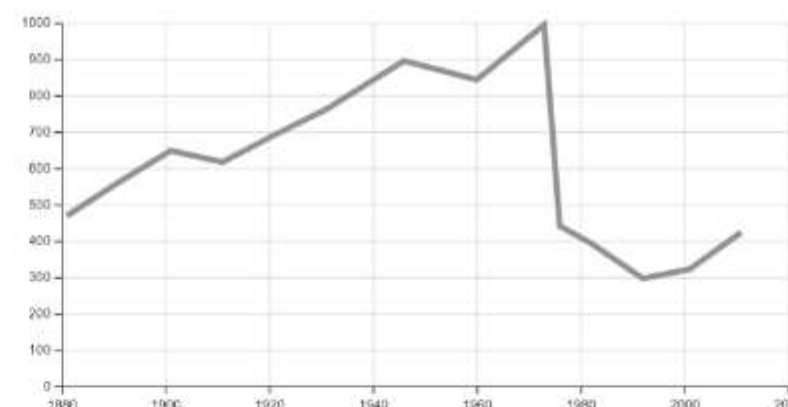
Πληθυσμιακές αυξομειώσεις κατά την περίοδο 1931- 1976:

- 1931, οι κάτοικοι ήταν 762
- 1946, παρατηρείται μια αύξηση στους κατοίκους της τάξης του 17,5%, όπου οι 426 ήταν Ελληνοκύπριοι και οι 469 Τουρκοκύπριοι
- 1960, ο πληθυσμός μειώνεται στους 843, μείωση της τάξης του 5,8%, με 363 Ελληνοκύπριους και 480 Τουρκοκύπριους
- 1973, ο πληθυσμός ανήλθε στους 994, αύξηση της τάξης του 17,9%, με 262 Ελληνοκύπριους και 732 Τουρκοκύπριους
- 1976, παρατηρείται και πάλι μείωση στον πληθυσμιακό αριθμό του χωριού της τάξης του 55,6%, με 441 Ελληνοκύπριους

Βασικές ασχολίες κατοίκων

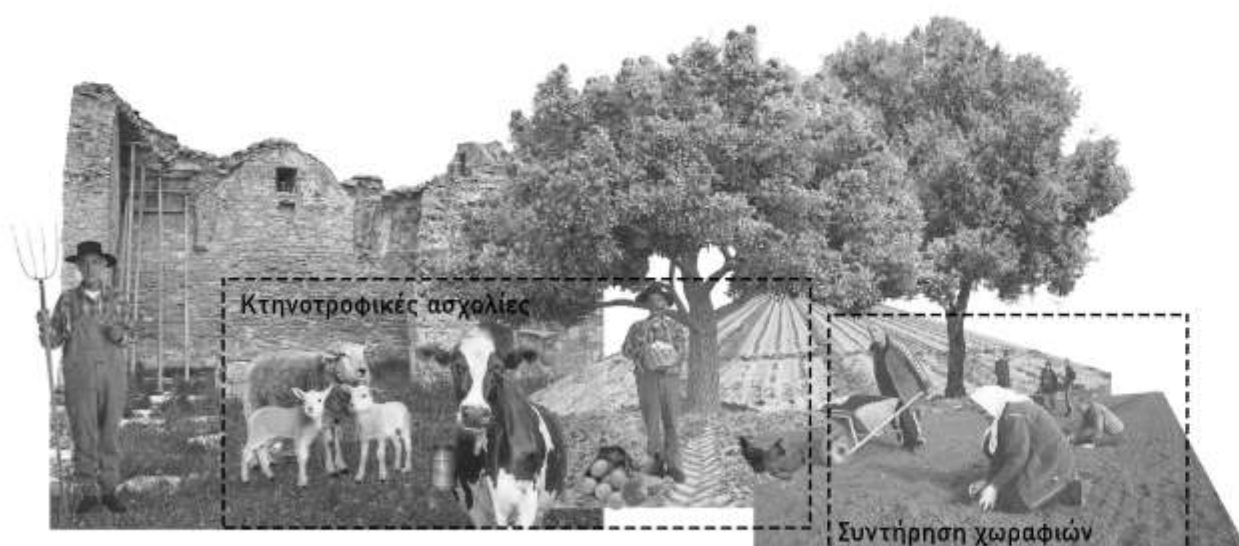
Οι κάτοικοι της περιοχής ασχολούνταν κυρίως με την γεωργία και την κτηνοτροφία. Καλλιεργούσαν συνήθως, ελιές, εσπεριδοειδή (πορτοκαλιές και λεμονιές), λαχανικά, αμπέλια και σιτηρά αφού τους το επέτρεπε το κλίμα της περιοχής.

Διάγραμμα εξέλιξης πληθυσμού

Ιστορικό απογραφών

Απογραφή	Πληθυσμός	%±	Άνδρες	Γυναίκες
1881	469 ^[18]	—	276	193
1891	561 ^[19]	19.6%	305	256
1901	648 ^[20]	15.5%	344	304
1911	617 ^[21]	-4.8%	317	300
1921	691 ^[22]	12.0%	344	347
1931	762 ^[23]	10.3%	369	393
1946	895 ^[24]	17.5%		
1960	843 ^[25]	-5.8%	384	459
1973	994 ^[26]	17.9%		
1976	441 ^{[27][28]}	-55.6%	225	216
1982	394 ^[29]	-10.7%	201	193
1992	297 ^{[30][31]}	-24.6%	153	144
2001	322 ^{[32][33]}	8.4%	160	162
2011	424 ^{[34][35]}	31.7%	208	216

Μορφολογία

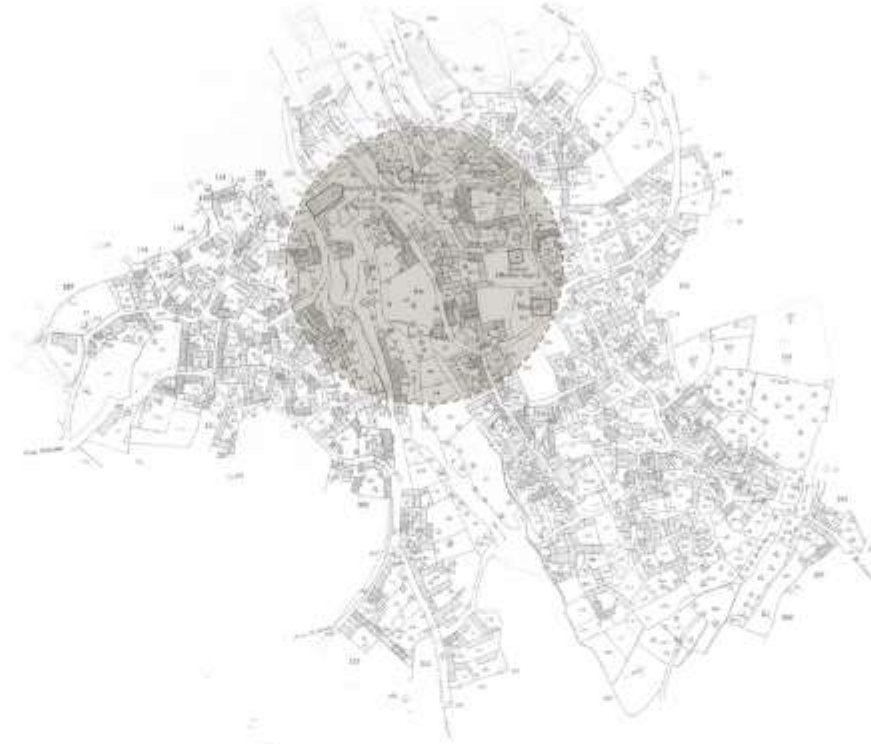
Ο πυρήνας του χωριού βρίσκεται στο κέντρο και ορίζεται από την πυκνή και συνεχή δόμηση του. Χαρακτηριστικό του χωριού θεωρούνται οι στενοί κεκλιμένοι δρόμοι και τα μικρά και στενά τεμάχια. Το χωριό εντάσσεται αρμονικά στο τοπίο, χάρη στην οργανική του σύνθεση κατά μήκος της τοπογραφίας. Συγκεκριμένα, ο οικισμός αναπτύσσεται σε λοφώδη τοπογραφία, την οποία χωρίζει ο ποταμός «Αρκάτζιν» και δημιουργεί τις δύο βουνοπλαγιές του χωριού. Το χωριό χαρακτηρίζεται από την αμφιθεατρική διάταξή του, αφού είναι κτισμένο συγκεντρωτικά και κλιμακωτά σε λοφώδη τοπογραφία. Στον πυρήνα του χωριού δίνουν ζωή τα μεμονωμένα κτίσματα τα οποία εντοπίζονται σε κεντρική θέση, όπως τα δημοτικά κέντρα, το μουσείο, οι εκκλησίες και τα σχολεία.

Ο οικισμός αποτελείται από διαφορετικά κτίσματα. Η κάθε κατοικία είναι διαμορφωμένη με ένα απλό μοτίβο, το οποίο βασίζεται στα κτίσματα με τα οποία συνορεύει και στην χρήση της. Ο τρόπος με τον οποίο ενώνονται τα κτίσματα μεταξύ τους καθώς οι σχέσεις των εξωτερικών τους χώρους σε όλα τα επίπεδα, διαφέρουν. Έτσι, ολόκληρος ο οικισμός μέσα στον πολεοδομικό ιστό του ίδιου του πυρήνα μπορεί να χαρακτηριστεί ανομοιογενείς.

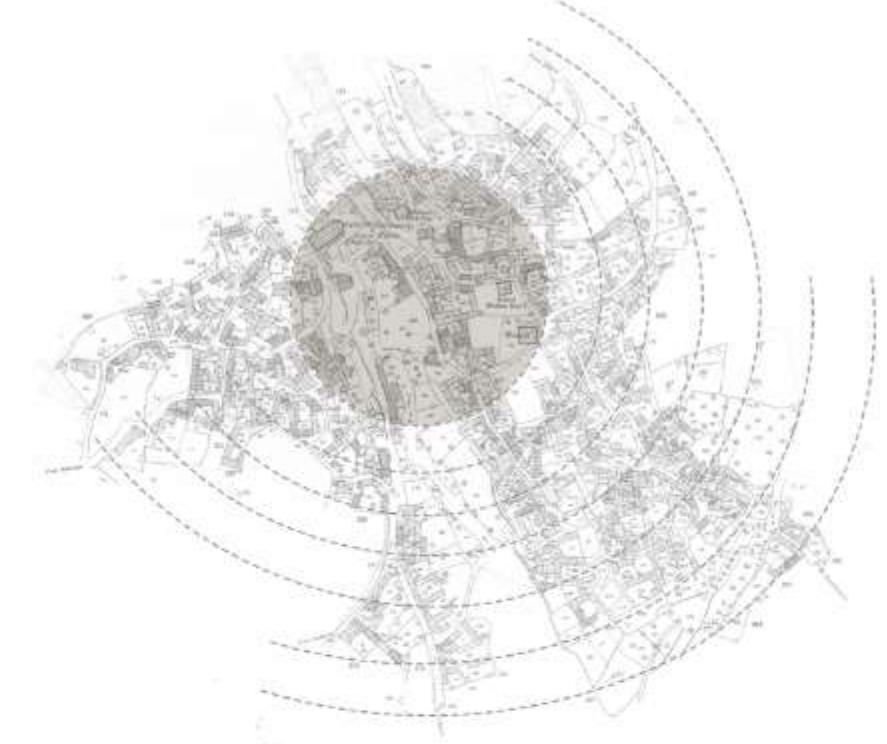
Μετάλλαξη του πυρήνα και ο οικισμός σήμερα

Το χωριό της Τόχνης, όπως προαναφέρθηκε, μέχρι το 1974, είχε Ελληνοκύπριους αλλά και Τουρκοκύπριους κατοίκους. Οι Τουρκοκύπριοι κάτοικοι του οικισμού, είχαν περιουσίες από την αριστερή πλευρά του ποταμού, ενώ οι Ελληνοκύπριοι από την δεξιά πλευρά. Συνυπήρχαν κάτω από τα δεδομένα της ίδιας κοινότητας και οι κατοικίες τους σε πολλά σημεία του χωριού ήταν γειτονικές. Μετά την Τουρκική εισβολή του 1974, όπου οι Τουρκοκύπριοι εγκατέλειψαν το χωριό, τα χωράφια και οι κατοικίες τους παρέμειναν εγκαταλελειμμένα για πολλά χρόνια. Πλέον, ελάχιστα από τα τεμάχια αυτά, με πρωτοβουλία της Τουρκικής κυβέρνησης, έχουν παραχωρηθεί σε Τουρκοκύπριους νεαρούς που τα είχαν ανάγκη. Κάποια άλλα έχουν κατοικηθεί από ξένους ενοικιαστές (Ρώσους). Σε αντίθεση με τα Ελληνοκυπριακά τεμάχια-περιουσίες που παρέμειναν στην ζωή, αφού οι Ελληνοκύπριοι συνεχίζουν να κατοικούν στον οικισμό μέχρι και σήμερα.

Ο πυρήνας σε σχέση με την ευρύτερη έκταση του χωριού

Έκκεντρη ανάπτυξη του πυρήνα

■ ΕΛΛΗΝΟΚΥΡΠΙΑΚΗ ΣΥΝΟΙΚΙΑ
■ ΤΟΥΡΚΟΚΥΠΡΙΑΚΗ ΣΥΝΟΙΚΙΑ

Βασικά Κτίσματα Οικισμού

- Νέο Κοινοτικό Συμβούλιο
- Κοινοτικό Συμβούλιο
- Μουσουλμανικό Τέμενος
- Μουσουλμανικό Σχολείο
- Παλιό Ελληνικό Σχολείο
- Δημοτικό Σχολείο
- Νηπιαγωγείο
- Καφενείο
- Μουσείο
- Εκκλησία
- Υπεραγορά

Αναγνώριση μεμονωμένων κτισμάτων

Στην Τόχνη όπως και σε όλους τους παραδοσιακούς οικισμούς τα δημόσια κτήρια είναι ελάχιστα και συνήθως περιορίζονται στα θρησκευτικά κτήρια. Τα βασικά δημόσια κτήρια που εντοπίζουμε στον οικισμό είναι το Ελληνικό σχολείο αρρένων, το Μουσουλμανικό σχολείο αρρένων, το Κοινοτικό Συμβούλιο Τόχνης, το καφενείο του χωριού και ο Μύλος. Θρησκευτικά κτίσματα θεωρούνται η Εκκλησία Αγίων Κωνσταντίνου και Ελένης, η Εκκλησία Τιμίου Σταυρού και το Μουσουλμανικό Τέμενος. Τα κτήρια αυτά βρίσκονται στο κέντρο του οικισμού, δημιουργώντας έτσι τον πυρήνα του.

- Ελληνικό σχολείο αρρένων

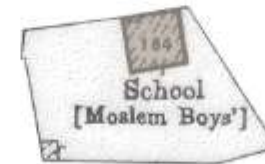
Το σχολείο βρίσκεται στο βόρειο κομμάτι του οικισμού, δίπλα από τις δύο εκκλησίες του χωριού. Λειτουργούσε μέχρι το 1965, αφού μετέπειτα η κοινότητα το έθεσε προς ενοικίαση σε επισκέπτες. Αργότερα, το σχολείο μετατράπηκε σε οικία, αφού η κοινότητα το έδωσε σε φτωχό κάτοικο του χωριού.

Το κτίσμα αποτελεί παραδοσιακό οικισμό, αφού εντοπίζουμε παραδοσιακά χαρακτηριστικά της Τόχνης, τόσο στο εσωτερικό όσο και στο εξωτερικό του. Τα παράθυρα και η θύρα εισόδου είναι δίφυλλα, σανιδωτά και περιμετρικά τους υπάρχουν πλαίσια από πελεκητή πέτρα. Η οροφή είναι δίκλινης, κεραμοσκεπής, με κεραμίδια επίπεδα αυλακωτά. Οι τοιχοποιίες είναι από ημικατεργασμένους λίθους και χαλίκια. Εσωτερικά εντοπίζεται επίχρισμα από ασβεστοκονίαμα, ενώ εξωτερικά παρατηρούνται ίχνη από επίχρισμα. Στις όψεις του βορρά και νότου, υπάρχουν δύο μεγάλες αντηρίδες.

- Μουσουλμανικό σχολείο αρρένων

Το μουσουλμανικό σχολείο βρίσκεται στο βορειοανατολικό κομμάτι του χωριού, στο κέντρο της τουρκοκυπριακής συνοικίας. Γύρω από τον χώρο του σχολείου δημιουργείται ένα πλάτωμα, καθώς τα γύρω κτίσματα βρίσκονται σε μεγάλη απόσταση από αυτό. Πιθανολογείται πως τα γύρω κτήρια, ίσως να σέβονταν την σημασία του σχολείου στον χώρο, γι' αυτό και αναπτύσσονται πιο μακριά. Το κτίσμα πλέον έχει υποστεί αρκετές φθορές από το πέρασμα του χρόνου. Η δυτική πλευρά του είναι μισογκρεμισμένη, ενώ μπροστά της ξεδιπλώνεται μια μεγάλη αυλή. Στο πλάτωμα του σχολείου υπάρχει ένα πηγάδι που ίσως σχετίζεται με το τέμενος για λόγους ιεροτελεστίας (στις μουσουλμανικές κοινωνίες οι πιστοί πλένονταν πριν την είσοδο τους στο τέμενος).

- Κοινοτικό Συμβούλιο Τόχνης

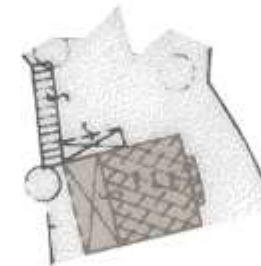
Το κοινοτικό συμβούλιο βρίσκεται και αυτό στο νοτιοανατολικό κομμάτι του χωριού, στην τουρκοκυπριακή συνοικία. Το κτίσμα παλαιότερα ήταν το καφενείο χωριού, στο οποίο μαζεύονταν οι κάτοικοι (συνήθως άντρες) είτε για να συζητήσουν-επιλύσουν διάφορα θέματα που τους απασχολούσαν, είτε για να ψυχαγωγηθούν.

Η είσοδος του κτίσματος εφάπτεται επί του οδικού συνόρου και αποτελείται από ένα δίχωρο, με μια μικρή αυλή να βρίσκεται στο πίσω μέρος του κτηρίου. Στον εσωτερικό χώρο του κτηρίου υπάρχουν δύο οξυκόρυφες καμάρες που καταλήγουν σε ένα κίονα και χωρίζουν νοητά τον χώρο. Οι τοιχοποιίες είναι από ημικατεργασμένους λίθους, ενώ εσωτερικά είναι επιχρισμένες από ασβεστοκονίαμα. Η οροφή του είναι δίκλινη και καλύπτεται από κεραμίδια. Επίσης, τα ανοίγματα του κτηρίου πλαισιώνονται από πελεκητή πέτρα, χαρακτηριστικό το οποίο εντοπίζεται σε αρκετά από τα δημόσια κτήρια του οικισμού.

- Καφενείο

Το καφενείο αποτελεί ένα ανεξάρτητο κτίσμα αφού δεν εφάπτεται με άλλα κτίρια στην περίμετρό του. Βρίσκεται σε ύψωμα και συνορεύει με το πλάτωμα της εκκλησίας του Τιμίου Σταυρού. Η πρόσοψη του εφάπτεται επί του οδικού συνόρου με μια τοξοστοιχία από τρεις συνεχόμενες καμάρες να καταλήγουν σε κίονες και να δημιουργούν μια στοά για είσοδο. Η οροφή του είναι τετράκλινη και καλύπτεται από κεραμίδια. Πλέον, το κτίσμα έχει ενοικιαστεί και υποστεί αρκετές αλλαγές.

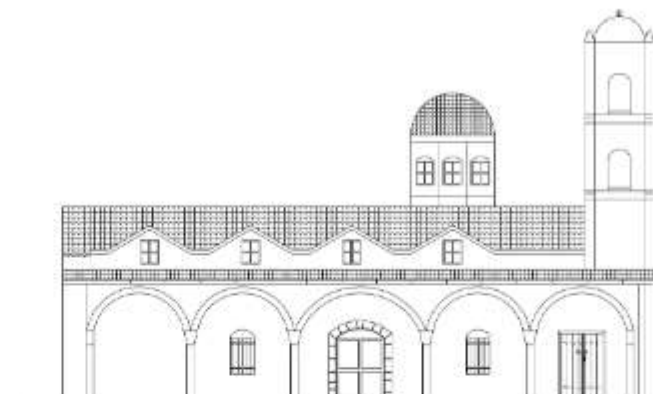
- Υπεραγορά

Η υπεραγορά αποτελείται από ένα μονόχωρο δωμάτιο του οποίου η είσοδος εφάπτεται επί του οδικού συνόρου. Βρίσκεται σε κεντρική θέση στον οικισμό, απέναντι από την εκκλησία των αγίων Κωνσταντίνου και Ελένης.

- Εκκλησία Αγίων Κωνσταντίνου και Ελένης

Η εκκλησία αποτελούσε τον βασικό πόλο έλξης του χωριού, αφού το μοντέλο στο οποίο βασίστηκε η διαμόρφωση του οικισμού ήταν κυρίως η ιδιωτική ζωή και ο περιορισμός στα όρια της ιδιοκτησίας του κάθε ενός. Η Εκκλησία των Αγίων Κωνσταντίνου και Ελένης χτίστηκε κατά τον 19ο αιώνα πάνω σε γεφύρι.

- Εκκλησία Τιμίου Σταυρού

Στο χωριό πέραν από την εκκλησία των Αγίων Κωνσταντίνου και Ελένης, η οποία λειτουργεί μέχρι και σήμερα, υπάρχει και η εκκλησία του Τιμίου Σταυρού. Κτίστηκε κατά τον 14ο αιώνα, γι' αυτό και θεωρείται μεσαιωνική εκκλησία, γοτθικού ρυθμού. Βρίσκεται σχεδόν απέναντι από την άλλη εκκλησία, βορειοανατολικά του χωριού. Στην θέση της υπήρχε παλαιότερη βυζαντινή εκκλησία και η οποία μετατράπηκε σε Λατινική εκκλησία από τους τότε κατακτητές της Κύπρου, τους Φράγκους. Πλέον διασώζονται μόνο τα ερείπιά της.

- Μουσουλμανικό Τέμενος

Το κτίσμα βρίσκεται απέναντι από το μουσουλμανικό σχολείο. Είναι ένα λιτό και λευκό κτήριο με τις δύο όψεις να εφάπτονται του δρόμου. Οι εξωτερικές του τοιχοποιίες είναι επιχρισμένες. Καταλαμβάνει μεγάλη έκταση στο τεμάχιο, σε αντίθεση με τον ανοικτό υπαίθριο χώρο της αυλής του. Υπάρχει μόνο μία θύρα προς την πλευρά του δρόμο στην ανατολική όψη του κτίσματος, καθώς στην βόρεια όψη του υπάρχουν δύο μεγάλες οξυκόρυφες καμάρες που οδηγούν στην είσοδο. Οι καμάρες βρίσκονται σε απόσταση από την είσοδο του τέμενος, δημιουργώντας έτσι μια ημιυπαίθρια στοά πριν την είσοδο στον χώρο λατρείας.

Σημεία ύδρευσης - βρύσες

Χάρτης οικισμού με τα 60 δείγματα κατοικιών που μελετήθηκαν

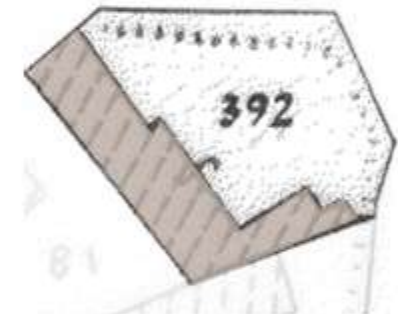
Τυπολογία κατοικιών: μονώροφα και διώροφα

Παρατηρήσεις:

Τα κτίσματα στην πλειοψηφία τους ήταν μονώροφα. Διώροφα κτίσματα, συνήθως, κατείχαν οικογένειες με καλύτερη οικονομική κατάσταση και εντοπίζονται στο πάνω μέρος του οικισμού (σε ψηλά σημεία των βουνοπλαγιών). Τα κτίσματα αυτά, είχαν προσανατολισμό προς το βορρά, ενώ η αυλή τους τοποθετείτο προς τον νότο για σκίαση. Τα μονώροφα κτίσματα εντοπίζονται κυρίως στο κάτω μέρος του οικισμού και τα πλείστα είναι μακρινάρια.

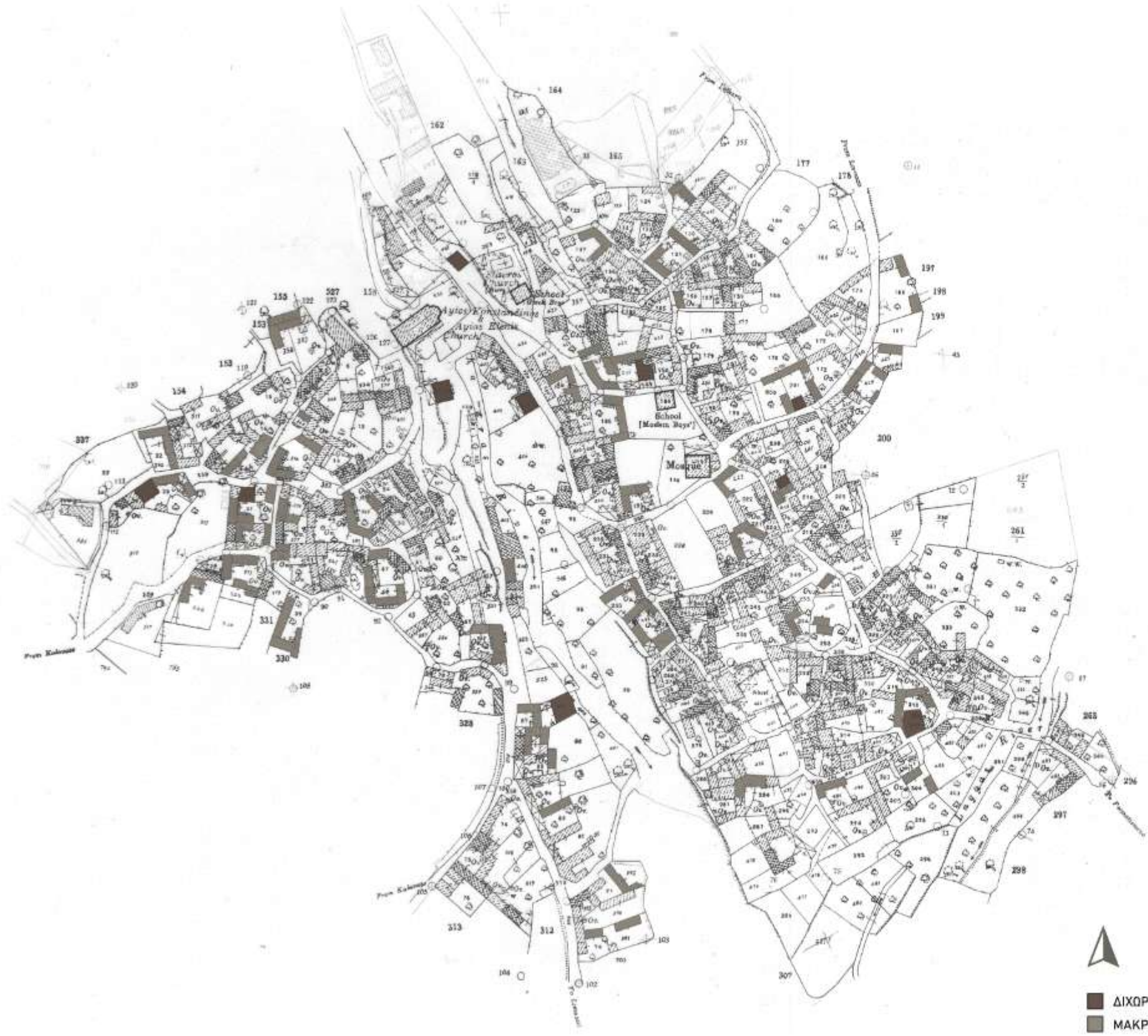
Μονώροφα:

Διώροφα:

Τυπολογία κατοικιών: δίκωρα και μακρινάρια

Παρατηρήσεις:

Το μακρινάρι είναι ένας ορθογώνιος χώρος που είχε πρίπου 3 μέτρα πλάτος για κατασκευαστικούς λόγους. Δηλαδή, τα διαθέσιμα ξύλα που τοποθετούσαν για υποστηρικτικό στις οροφές, έφτανε μέχρι αυτό το μέγεθος.

Για να δημιουργήσουν μεγαλύτερους χώρους όπως ήταν τα δίκωρα, τοποθετούσαν ένα κύριο ξύλο ως κύρια δοκό και στην συνέχεια κατά μήκος του έβαζαν τα υποστιλώματα.

Το 16.7% των κατοικιών στο χωριό έχουν δίκωρα στην τυπολογική διάταξή τους. Ενώ το υπόλοιπο 83.3% έχουν μακρινάρια στην διάταξη των κατοικιών. Η πιο συχνή τοποθέτηση του δίκωρου είναι με προσανατολισμό τον βορρά και το πίσω μέρος της κατοικίας σε σχέση με το οδικό σύνορο. Τα μακρινάρια παρατηρείται να τοποθετούνται στην πρόσοψη του κτίσματος, δηλαδή επί του οδικού συνόρου.

Μακρινάρια:

Υποστιλώματα

Κύρια δοκός

Δίκωρα:

Υποστιλώματα

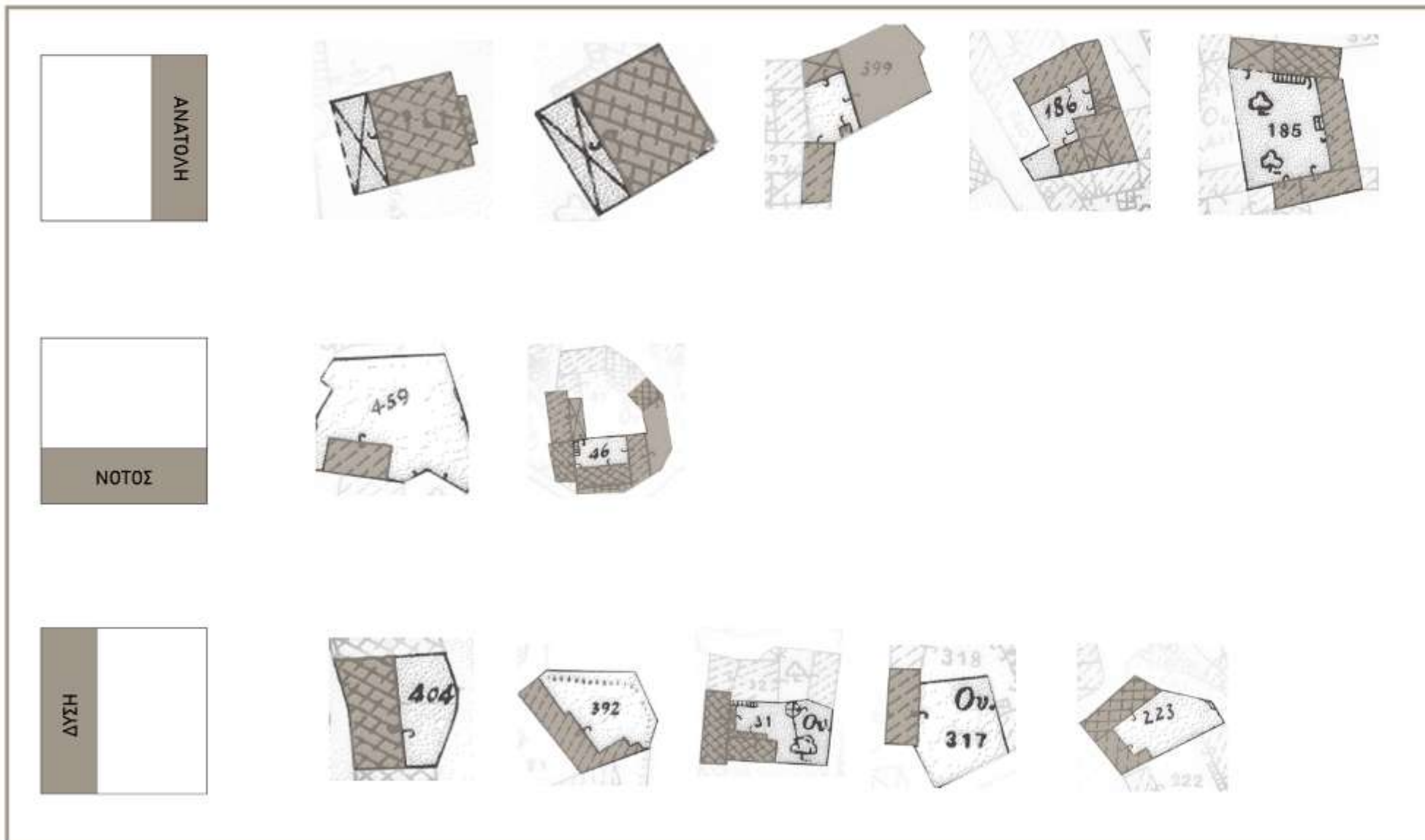
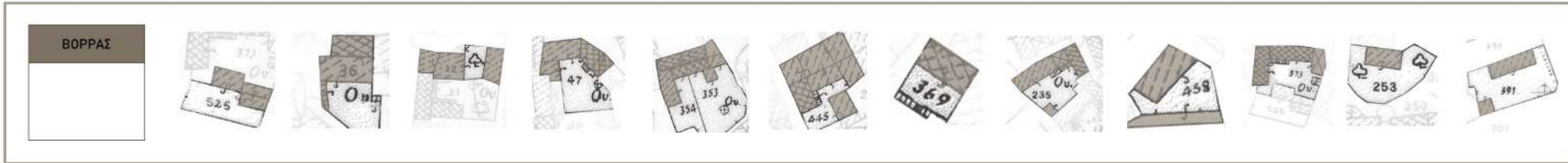
Κύρια δοκός

Υποστιλώματα

Προσθέτονται ώστε να δημιουργηθεί πιο μακρύς χώρος

Προσανατολισμός κτηρίων

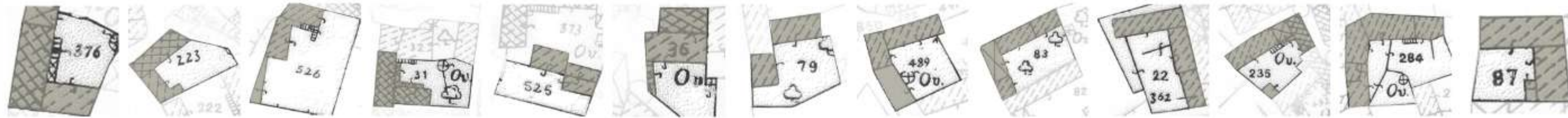
Παρατηρήσεις:

Στον οικισμό παρατηρούμε πώς υπερτερούν οι κατοικίες που έχουν το αίθριο προς το νότο και αντίστοιχα το κτίσμα στο βορρά. Συγκεκριμένα, το 52,3% των κτισμάτων έχουν προσανατολισμό προς τον βορρά. Ενώ, το υπόλοιπο 47,7% είναι προσανατολισμένα προς την ανατολή, το νότο και τη δύση. Η χωροθέτηση γίνεται με αυτό τον τρόπο ώστε να πιο πρακτικά και να επιτυγχάνεται ο σωστός βιοκλιματισμός.

Είδη Τυπολογιών

Σχήμα "Γ"

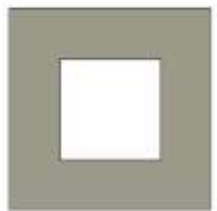
Σχήμα "Π"

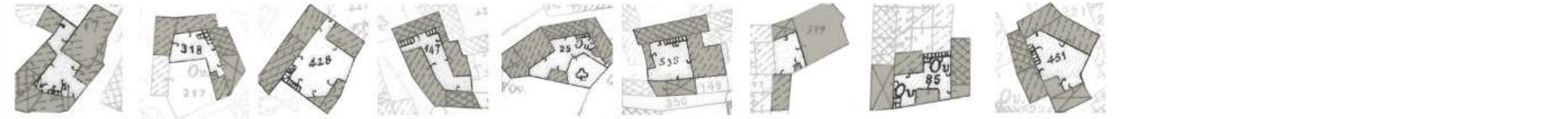
Συμπαγές Όγκος

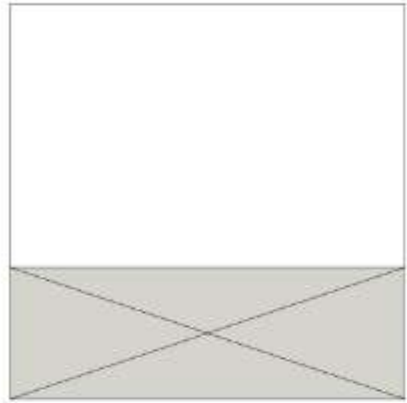
2 Πτέρυγες

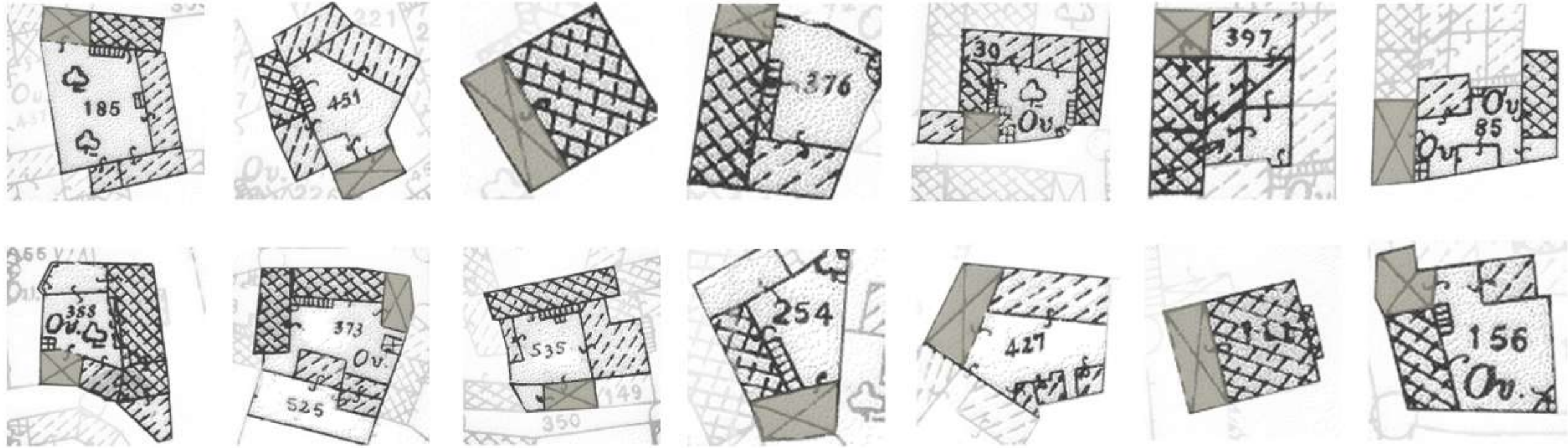
4 Πτέρυγες
Περιμετρικά της
Αυλής

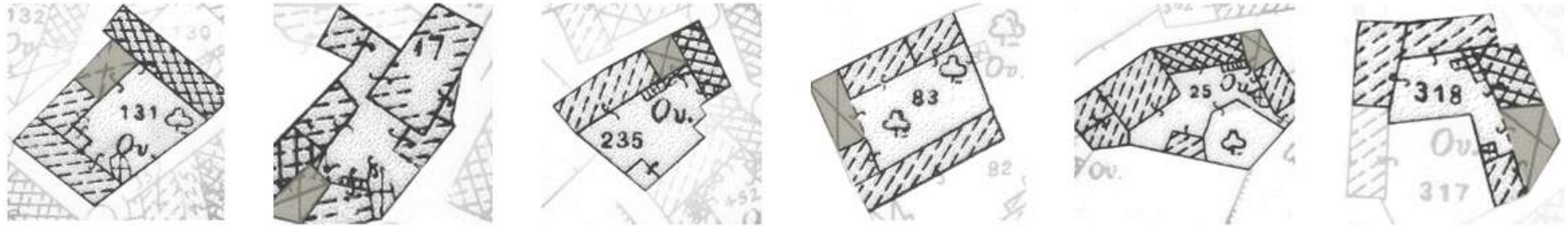
Τύποι ημιυπαίθριου χώρου

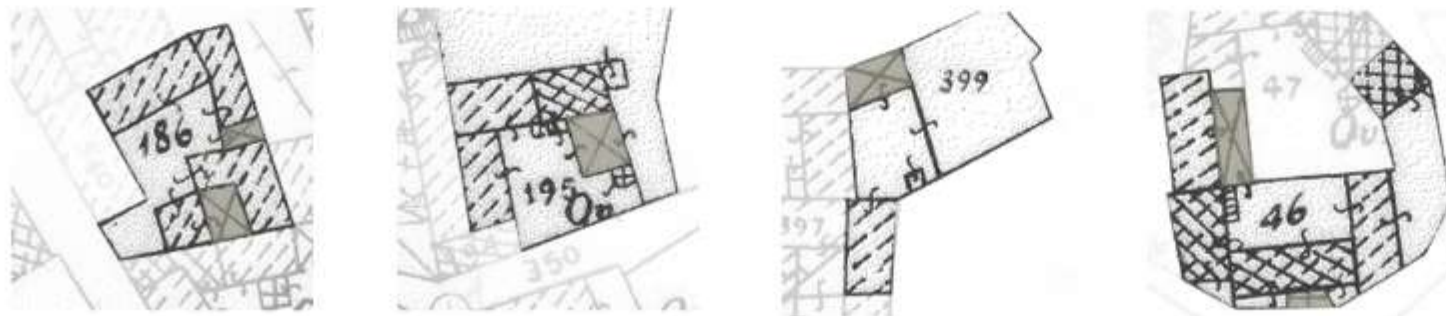
Στο μπροστινό μέρος της οικίας επι του οδικού συνόρου

Ανάμεσα σε δύο κλειστά δωμάτια

Σε τυχαία θέση μέσα στη κατοικία

Εισόδοι κατοικιών από το όριο του οδικού δικτύου

Η είσοδος στα κτίσματα βρίσκεται κυρίως επί του οδικού συνόρου. Υπάρχουν τρεις μορφές εισόδου, μέσω ηλιακού, μέσω της κεντρικής αυλής και μέσω του κτίσματος. Ο ηλιακός είναι ένας μικρός «προθάλαμος» που κατευθύνει τον επισκέπτη προς την κεντρική αυλή και έπειτα στα υπόλοιπα κτίσματα της κατοικίας. Οι οικογένειες συνήθιζαν να δέχονται τους ξένους τους στον χώρο του ηλιακού για λόγους ιδιωτικότητας. Η είσοδος στην κεντρική αυλή επιτυγχάνεται μέσω μίας τοιχοποιίας η οποία περικλείει την αυλή εξωτερικά. Η επικρατέστερη μορφή εισόδου είναι μέσω του ηλιακού.

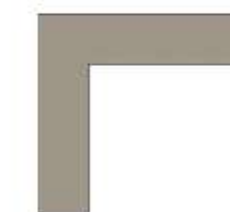

Συμπεράσματα τυπολογιών:

- 1) Το 83,3% αποτελούν μακρινάρια ως προς την διάταξη των κατοικιών.
- 2) Τοποθέτηση δίχωρων προς το βορρά.
- 3) Το 52,3% των κατοικιών έχουν το αίθριο τους προς το νότο και αντίστοιχα το κτίσμα στο βορρά για την επίτευξη του σωστού βιοκλιματισμού.
- 4) Οι κατοικίες με σχήμα "Γ" και "Π" υπερτερούν τυπολογικά σε σύγκριση με της γραμμικές και αυτές που έχουν περιμετρικά πτέρυγες που περικλύουν την αυλή.
- 5) Τύποι ημιυπαίθριου χώρου στο μπροστινό μέρος της οικίας επί του οδικού συνόρου, δηλαδή οι κατοικίες που έχουν ηλιακό φαίνονται να επικρατούν αφού αποτελούν το 50% των κατοικιών.
- 6) Οι περισσότερες κατοικίες δημιουργούν είσοδο προς την κατοικία μέσω του ηλιακού, λιγότερες δια μέσου μιας αυλής και ελάχιστες από το κτίσμα.
- 7) Οι μονόροφες κατοικίες υπερτερούν ενώ παρατηρούμε πως οι δύοροφες κατοικίες τοποθετούνται στο βορρά έτσι ώστε να δημιουργούν σκιά στο αίθριο το οποίο βρίσκεται στο νότο.

Μακρινάρια

Σχήμα "Γ"

Σχήμα "Π"

Κατοικία

Αυλή

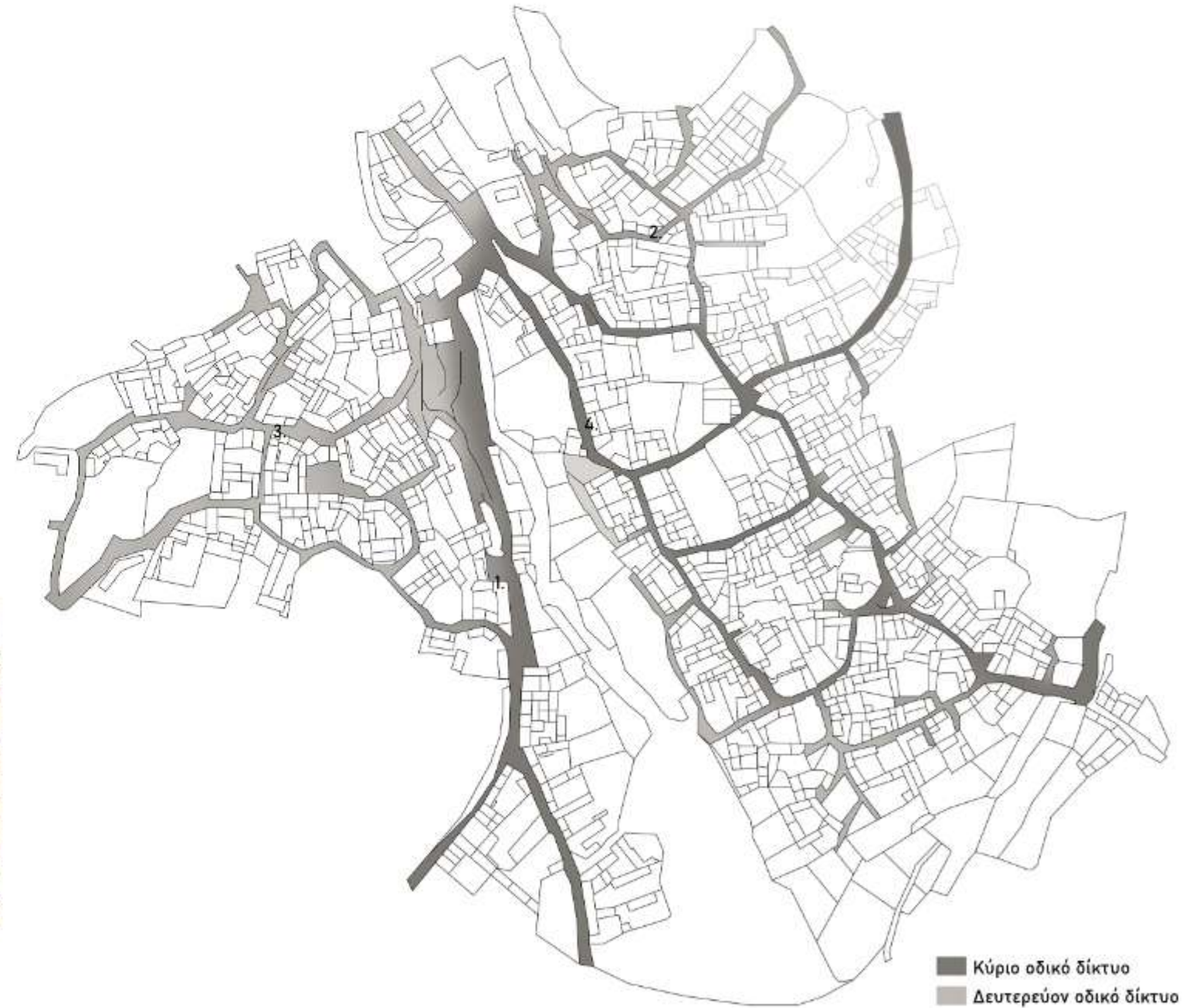
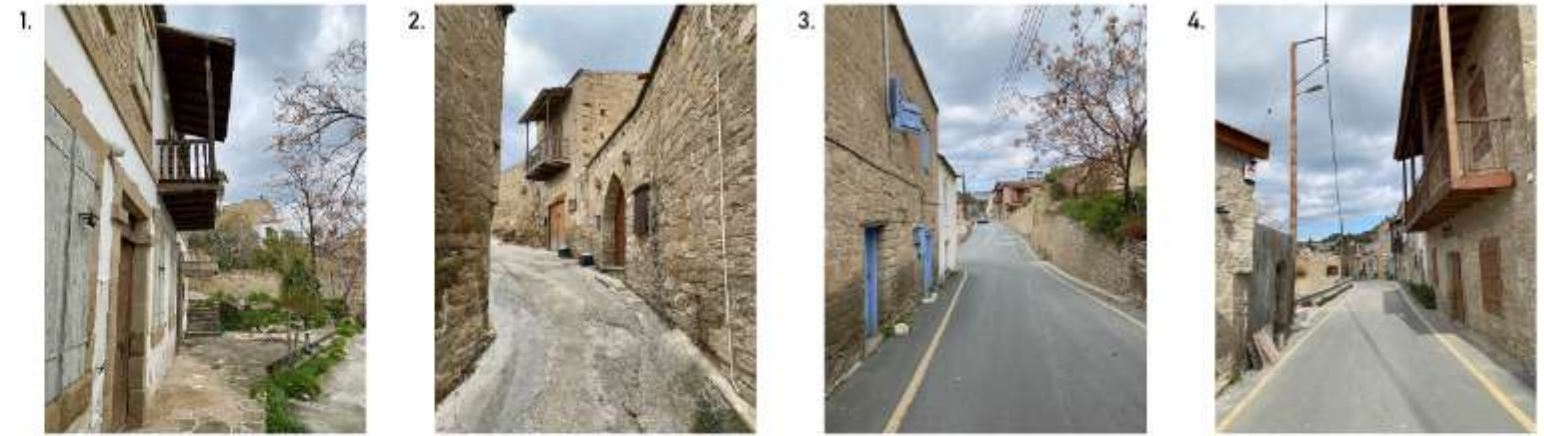
Μορφή δρόμων σε σχέση με το δομημένο περιβάλλον

Οικισμός:

Ο οικισμός αποτελείται από κεκλιμένους δρόμους, οι οποίοι είναι επενδυμένοι με άσφαλτο και ορίζουν το κύριο οδικό δίκτυο κυκλοφορίας του χωριού. Παρατηρούνται, επίσης, αρκετά στενά δρομάκια συσσωρευμένα στον πυρήνα του οικισμού. Τα κτίσματα του χωριού εφάπτονται δεξιά και αριστερά του δρόμου, δικαιολογώντας έτσι, την αυστηρή συνεχόμενη ζώνη δόμησης. Επίσης, οι εξωτερικοί τοίχοι των κτισμάτων προς τον δρόμο, ακολουθούν τις πορείες των δρόμων, με αποτέλεσμα τα κτίσματα να αποκτούν περίεργες γωνίες.

Κτίσματα:

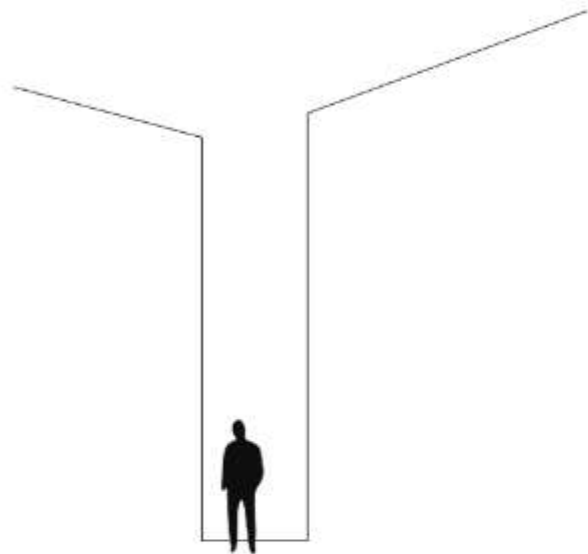
Οι κατοικίες διατάσσονται στο πίσω μέρος του τεμαχίου σε σχέση με τον δρόμο, ώστε η αυλή να διαμορφώνεται στο μπροστινό μέρος του τεμαχίου. Στον οικισμό της Τόχνης, οι αυλές ήταν πάντα περικλειστές, δηλαδή περιτριγυρίζονταν είτε από τα δωμάτια από τα οποία αποτελείτο το κτίσμα, είτε από ένα ψηλό τοίχο που εφάπτοταν του δρόμου. Με αυτό τον τρόπο, αποκόπτονταν από τον δημόσιο χώρο (δρόμο) και η πρόσβαση για να εισέλθεις στο κτίσμα ήταν μόνο από τον ηλιακό.

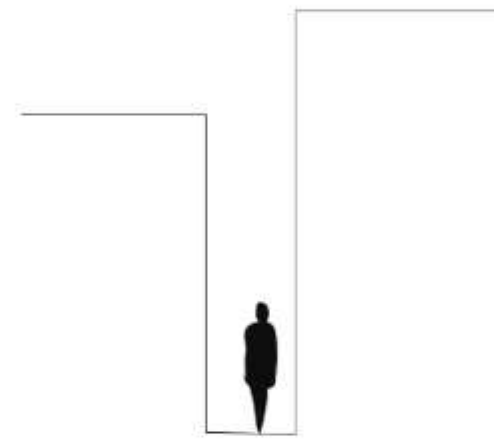
■ Κύριο οδικό δίκτυο
■ Δευτερεύον οδικό δίκτυο

Μορφή δρόμων σε σχέση με το δομημένο περιβάλλον

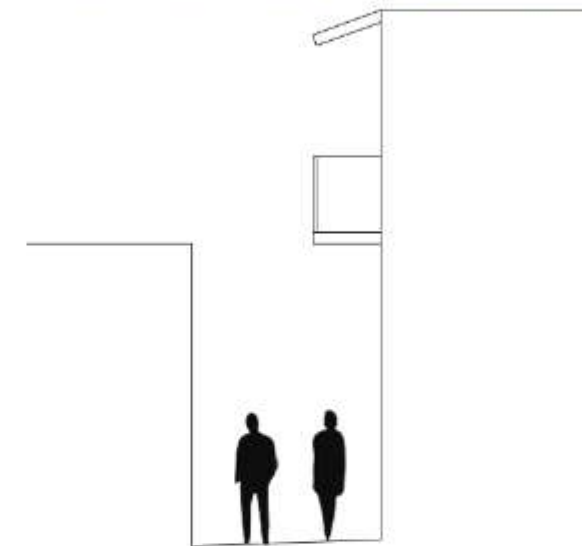
Η αίσθηση του δρόμου για τον άνθρωπο, καθώς κινείται στα διάφορα σημεία του οικισμού, είναι διαφορετική. Λόγω της αμφιθεατρικής διάταξης που έχει το χωριό αλλά και από τις προσόψεις των οικισμών, τόσο το πλάτωμα, όσο και η κλίση του δρόμου αυξομειώνεται ανάλογα.

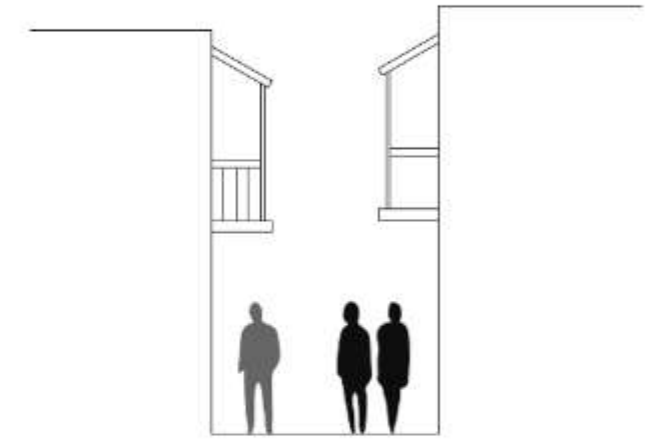
Δύο διώροφα κτίσματα που εφάπτονται στις δύο πλευρές του δρόμου. Σχέση μεταξύ δύο κτισμάτων.

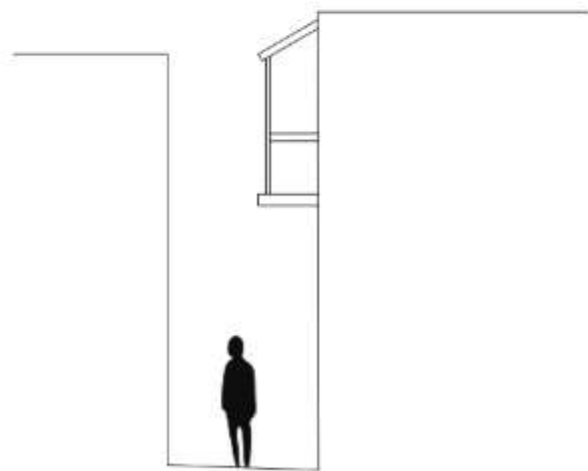
Κτίσμα με ψηλή οροφή με πρόσοψη προς διώροφο κτίσμα και εφάπτονται στις δύο πλευρές του δρόμου (κλίση: 1°). Σχέση μεταξύ δύο κτισμάτων.

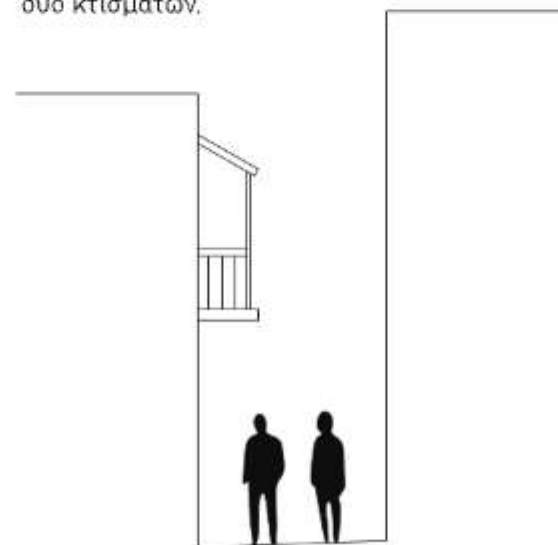
Ισόγειο κτίσμα με πρόσοψη προς διώροφο κτίσμα και εφάπτονται στις δύο πλευρές του δρόμου (κλίση: 2°). Σχέση οδικού δικτύου-εξώστη.

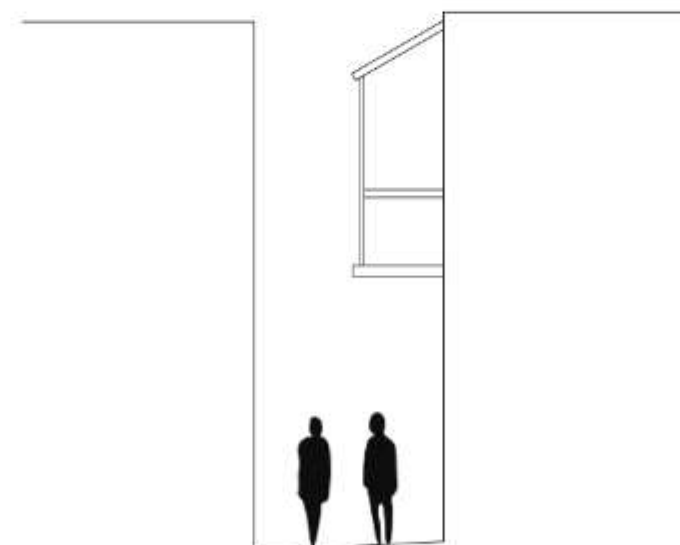
Διώροφα κτίσματα με μπαλκόνι που εφάπτονται στις δύο πλευρές του δρόμου. Σχέση εξωστών μεταξύ τους και με το οδικό δίκτυο.

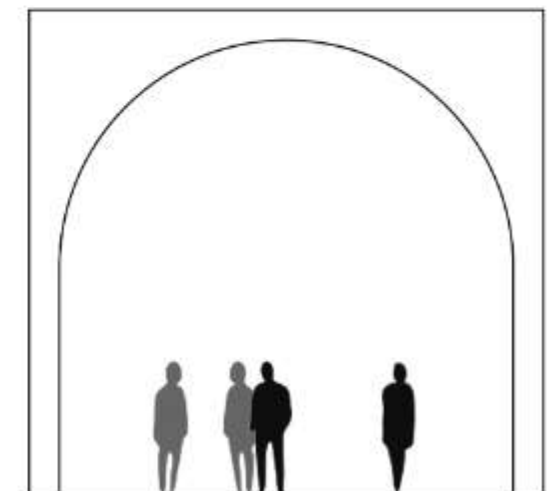
Διώροφο κτίσμα με πρόσοψη προς διώροφο κτίσμα και εφάπτονται στις δύο πλευρές του δρόμου (κλίση: 2°). Σχέση οδικού δικτύου-εξώστη.

Διώροφο κτίσμα με πρόσοψη προς διώροφο κτίσμα και εφάπτονται στις δύο πλευρές του δρόμου (κλίση: 2°). Σχέση οδικού δικτύου-εξώστη.

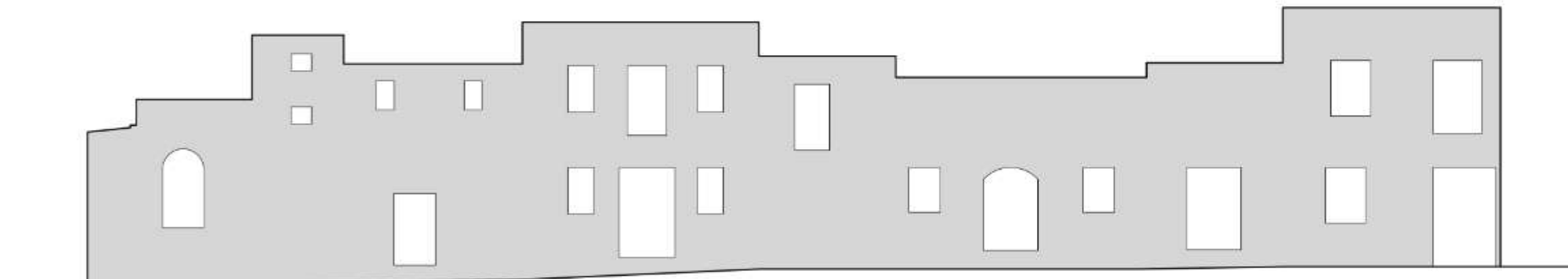

Διώροφο κτίσμα με πρόσοψη προς διώροφο κτίσμα και εφάπτονται στις δύο πλευρές του δρόμου (κλίση: 3°). Σχέση οδικού δικτύου-εξώστη.

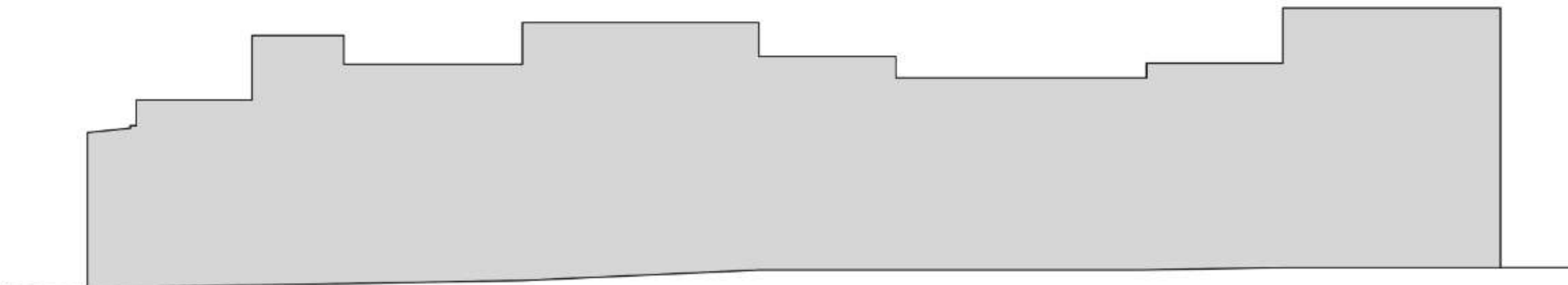

Καμάρα στρογγυλεμένη στο εσωτερικό του δόχου. Σχέση χώρου-κλίμακας-ανθρώπου. Καμάρα 6x6m

Μορφολογική ανάλυση οικοδομών

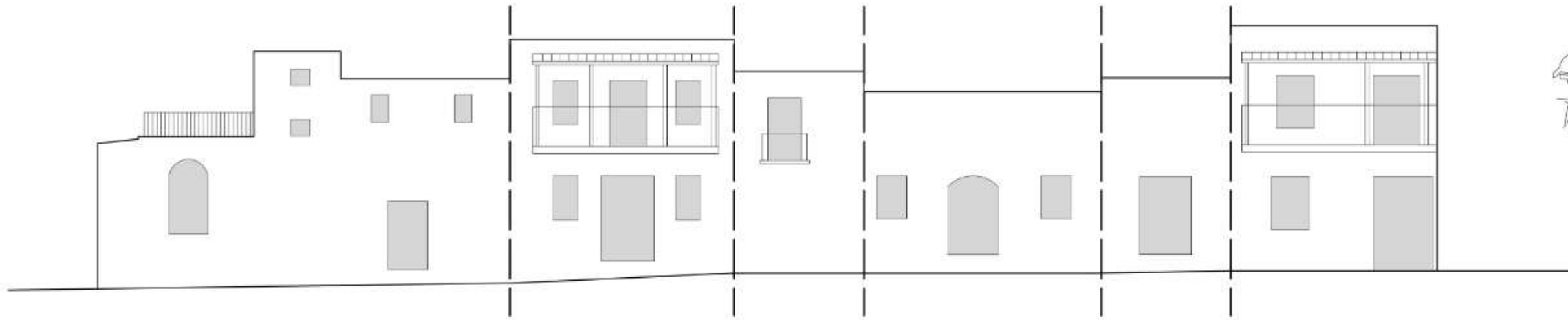
Ανοίγματα

Πλήρες - κενό

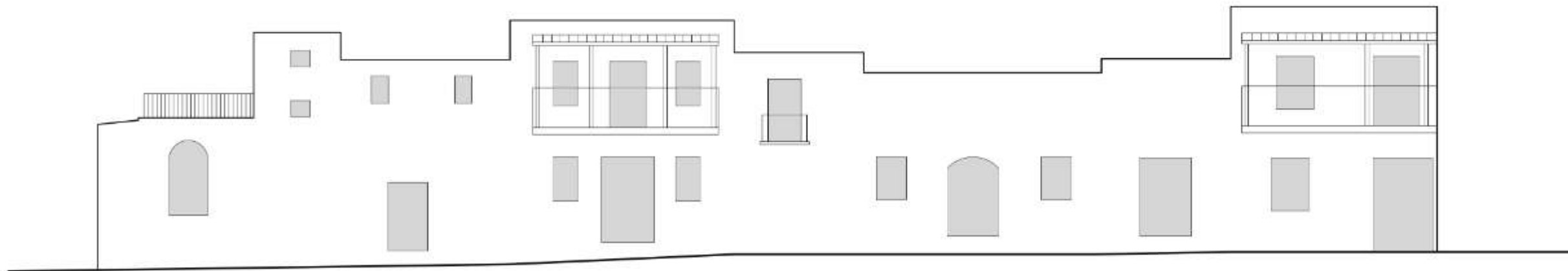
Στον πυρήνα του οικισμού, οι κατοικίες κτίζονται σε επαφή ή μια με την άλλη λόγω της πυκνής δόμησης. Οι κατοικίες αναγκαστικά αφήνουν την στενή τους όψη σε θέα προς τον δρόμο και το υπόλοιπο κτίσμα αναπτύσσεται προς τα πίσω. Οι όψεις αυτές χαρακτηρίζονται από μικρά ανοίγματα, γι' αυτό και επικρατεί λιτότητα και ισορροπία. Όμως, δύσκολα μπορεί να εντοπίσει κανείς ομοιότητες σε τυπολογικά στοιχεία από κατοικία σε κατοικία. Τα μικρά ανοίγματα στις όψεις, οφείλονται κυρίως στο υλικό κατασκευής του κτίσματος που ήταν η πέτρα (η πέτρα δεν επέτρεπε μεγάλα ανοίγματα λόγω στατικότητας).

Μορφολογική ανάλυση οικοδομών

Συνεχής δόμηση κατοικιών

Οι κατοικίες αναπτύσσονται εφάπτομενικά του δρόμου, δημιουργώντας στενώματα. Ο δρόμος αποκτά αυστηρή συνεχόμενη δόμηση. Τα κτίσματα που περιβάλλουν τον δρόμο είναι άλλοτε ισόγεια ή διώροφα και άλλοτε περιτοιχίσματα υπαίθριων χώρων.

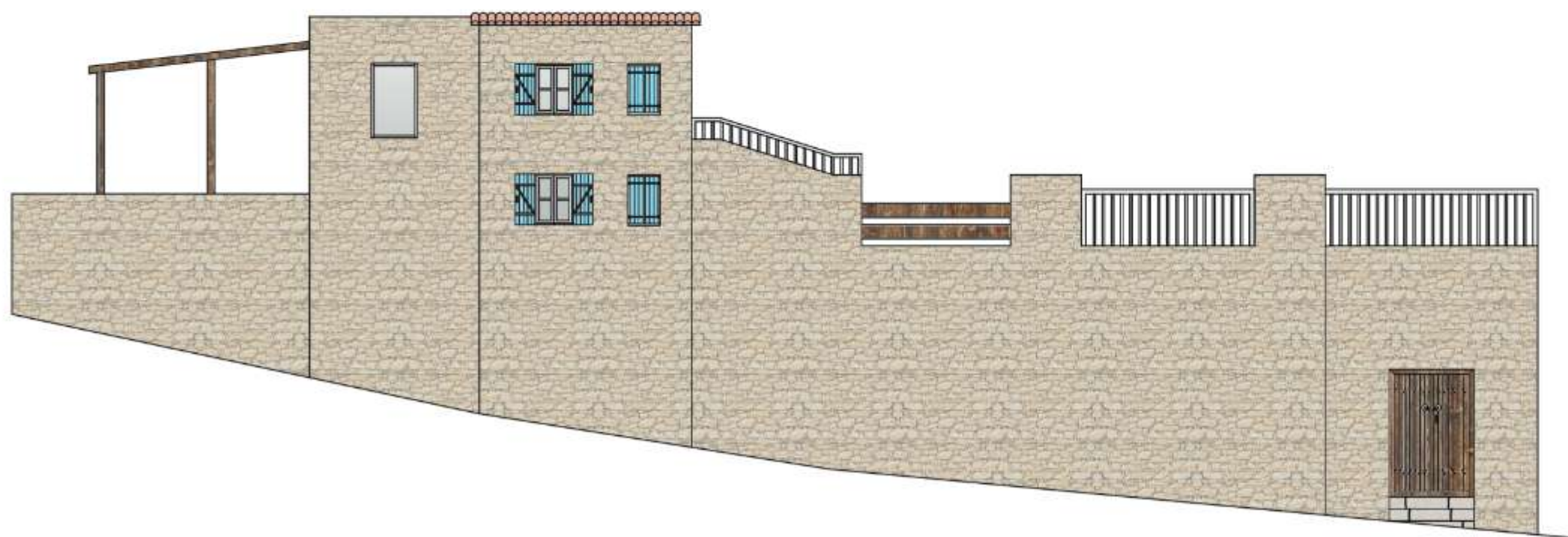

Δρόμοι με κλίση

Η πρόσοψη τόσο των πορτών, όσο και των παραθύρων των κατοικιών βλέπουν προς τον δρόμο. Τα κτίσματα ακολουθούν την κλίση της τοπογραφίας του χωριού και έχουν υψομετρικές διαφορές.

Δόμηση οικοδομών σε όψεις

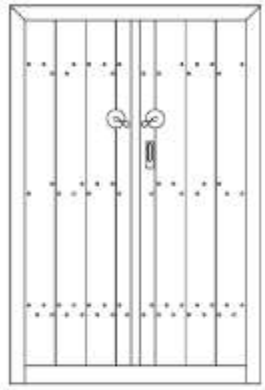
Παρατηρήσεις:

Το κύριο χαρακτηριστικό στις όψεις του οικισμού είναι το υλικό δόμησης τους όπου ήταν η πέτρα. Παρατηρούμε ότι οι κατοικίες χαρακτηρίζονται από ανομοιογένεια, αφού από κατοικία σε κατοικία τόσο τα ύψη όσο και τα ανοίγματα τους διαφέρουν.

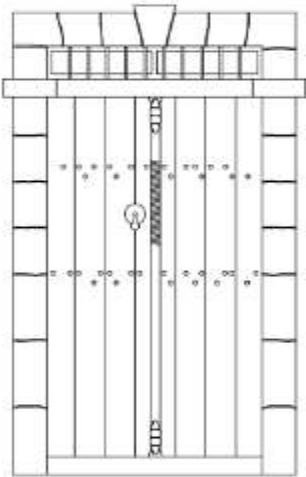
Στις δύο αυτές περιπτώσεις, παρατηρούμε ότι αρκετά κτίσματα είχαν περισσότερα από ένα άνοιγμα στην όψη η οποία εφάπτεται με το οδικό δίκτυο (θύρα και παράθυρα). Ενώ, σε κάποια άλλα, η μόνη οπτική αλλά και πρακτική πρόσβαση για την κατοικία ήταν η θύρα εισόδου.

Ανοίγματα: Θύρες

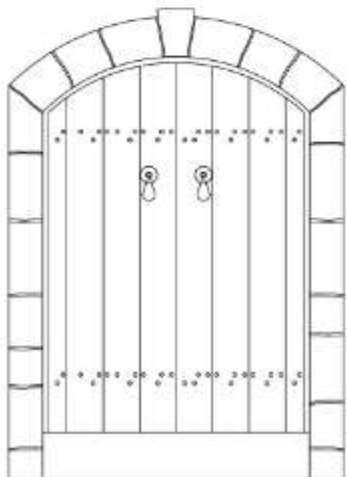
Σανιδωτές με οριζόντιο ανώφλι - Αγροτικές

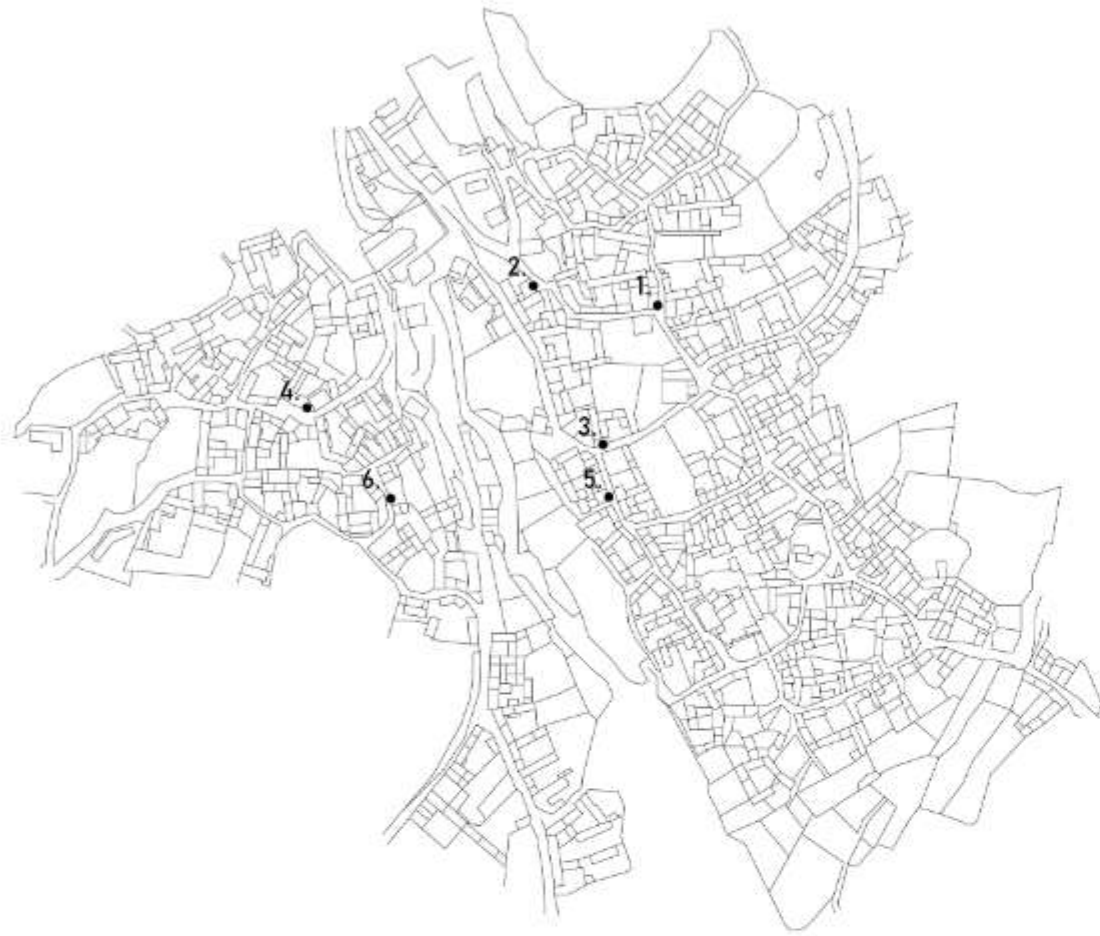
Αστικού τύπου ταμπλαδοτές με πελεκητό πλαίσιο

Πελεκητό πλαίσιο και χαμηλωμένο τόξο - Αγροτικές

Ανάλυση υλικότητας και κατασκευής θυρών

1. Σανιδωτή δίφυλλη τοξωτή εξώθυρα, με περιθυρώματα και πελεκητή πέτρα.

2. Νταμπλαφωτή δίφυλλη μακρόστενη εξώθυρα, με περιθυρώματα και πελεκητή πέτρα.

3. Σανιδωτή δίφυλλη μακρόστενη εξώθυρα, με περιθυρώματα και πελεκητή πέτρα και σιδεριές φεγγίτη στο πάνω μέρος.

4. Σανιδωτή δίφυλλη μακρόστενη εξώθυρα με ξύλινο ανώφλι.

5. Σανιδωτή δίφυλλη τοξωτή εξώθυρα, με περιθυρώματα και κατεργασμένη πέτρα.

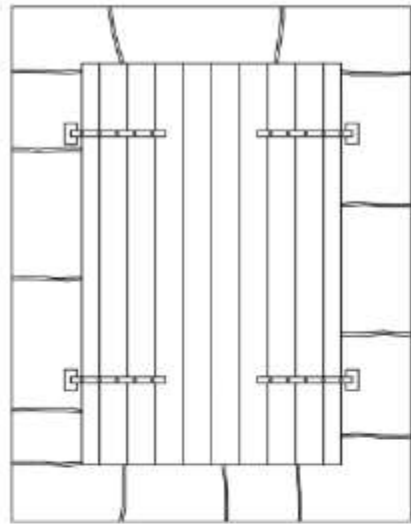
6. Νταμπλαδωτή δίφυλλη μακρόστενη εξώθυρα, με ξύλινο ανώφλι.

Τυπολογίες θυρών

Στο χωριό υπερτερούν οι σανιδωτές πόρτες έναντι των νταμπλαδωτών. Μέσα από τις παρατηρήσεις μας, συμπεραίνουμε πως οι περισσότερες πόρτες είναι αγροτικού τύπου, αλλά υπάρχουν και αρκετές που προβάλλουν την επιρροή τους από το αστικό περιβάλλον. Σε αρκετές υπάρχουν περιθυρώματα από πελεκητή πέτρα και σε κάποιες υπάρχει μόνο το ανώφλι το πάνω μέρος της θύρας.

Ανοίγματα: Παράθυρα

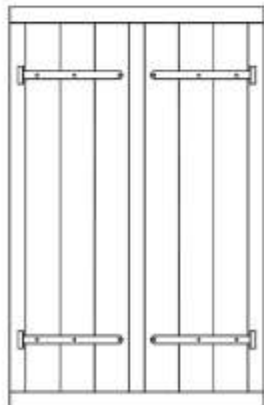
Δίφυλλο σανιδωτό με πελεκητό πλαίσιο

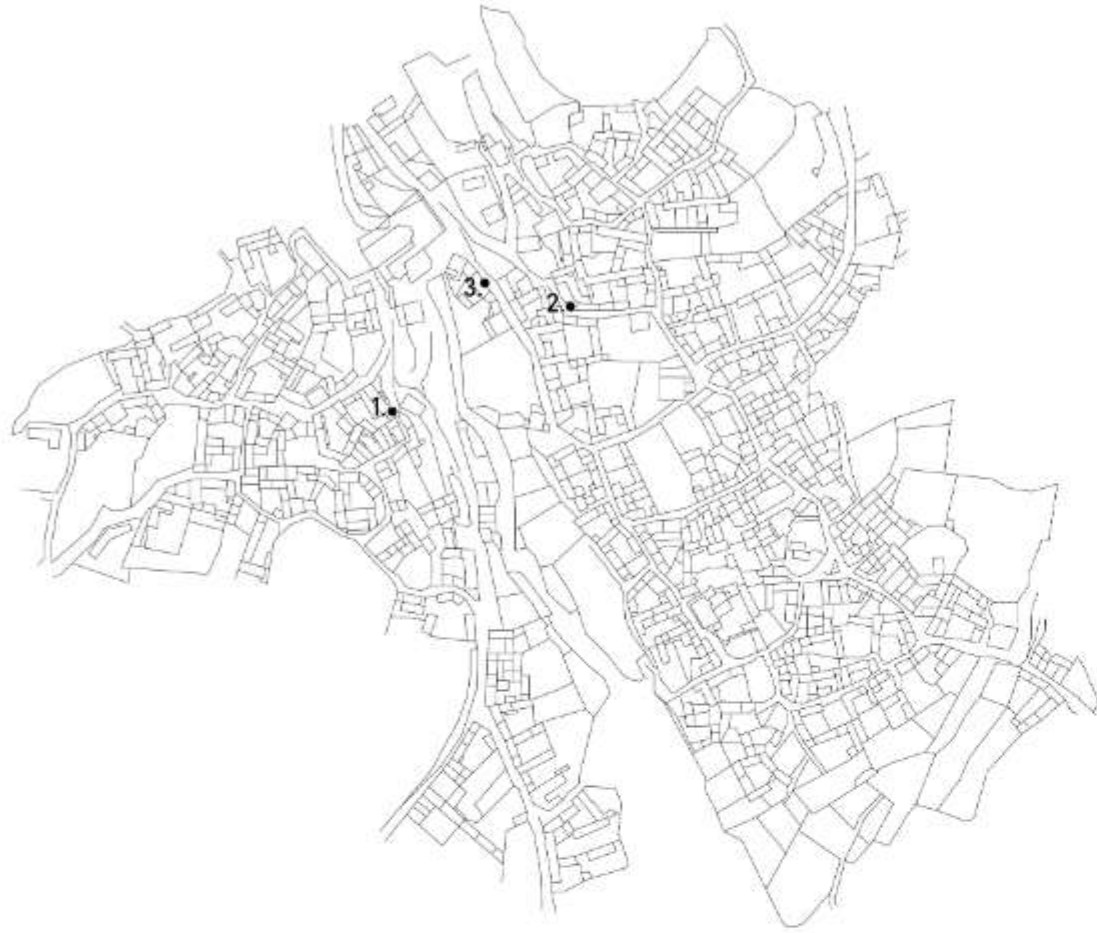
Μονόφυλλο σανιδωτό - Αγροτικό

Δίφυλλο σανιδωτό - Αγροτικό

Ανάλυση υλικότητας και κατασκευής ανοιγμάτων

1. Σανιδωτό δίφυλλο παράθυρο με πελεκητό πλαίσιο.

2. Μονόφυλλο σανιδωτό παράθυρο με οριζόντιο ανώφλι.

3. Απλό σανιδωτό δίφυλλο παράθυρο με οριζόντιο ανώφλι.

Τυπολογίες ανοιγμάτων

Στο χωριό τα παράθυρα είναι κυρίως σανιδωτά αγροτικού τύπου, ενώ τα παράθυρα με διάκοσμο τύπου πελεκητή πέτρα είναι ελάχιστα σε αντίθεση με τις πόρτες που είναι διακοσμημένες με πελεκητή πέτρα ή σιδεριές. Τα περισσότερα παράθυρα είναι δίφυλλα άλλα υπάρχουν και κάποια μονόφυλλα.

Καμάρες

Στον οικισμό της Τόχνης παρουσιάζεται ως στοιχείο δόμησης, το γεφύρωμα ενός χώρου το οποίο αποτελείται από πέτρα, αφού ήταν το μόνο διαθέσιμο τοπικό υλικό στην περιοχή. Με αυτά τα στοιχεία σχηματιζόταν η καμάρα, η οποία αποτελούσε ένα από τα σημαντικότερα μορφολογικά στοιχεία στην παραδοσιακή αρχιτεκτονική του οικισμού.

Η κατασκευή της καμάρας εντοπίζεται κυρίως σε ισόγειους χώρους, στο εσωτερικό του δίχωρου και σε πέρασμα ξωπορτιού. Παράλληλα το στοιχείο της καμάρας εντοπίζεται και σε στέγαστρα από καμάρες οι οποίες τοποθετούνται σε σειρά.

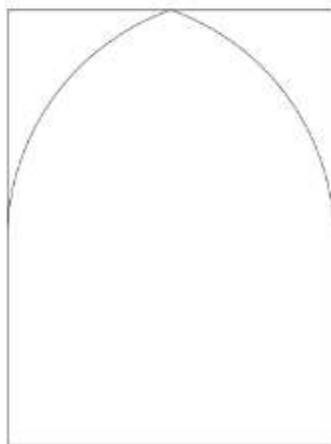
Στον οικισμό υπάρχουν δύο είδη καμάρας, η στρογγυλεμένη και η οξυκόρυφη. Οξυκόρυφες καμάρες εντοπίζονται στο μουσουλμανικό τέμενο, στο γεφύρι κάτω από την εκκλησία και στο παλιό κοινοτικό συμβούλιο. Στρογγυλεμένες καμάρες εντοπίζονται στην εκκλησία όπου δημιουργούν στέγαστρο με πέντε καμάρες στην σειρά.

Η καμάρα λειτουργεί:

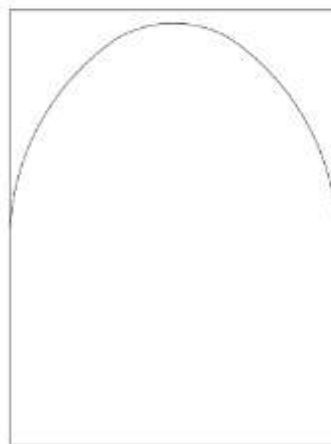
- Ως διαχωριστικό ανάμεσα σε χώρους.
- Αποτελεί σημείο ένωσης χώρων με τη στέγασση.
- Βοηθά στη δημιουργία ηλιακού (ημιυπαίθριου χώρου).

Οξυκόρυφη καμάρα

Στρογγυλεμένη καμάρα

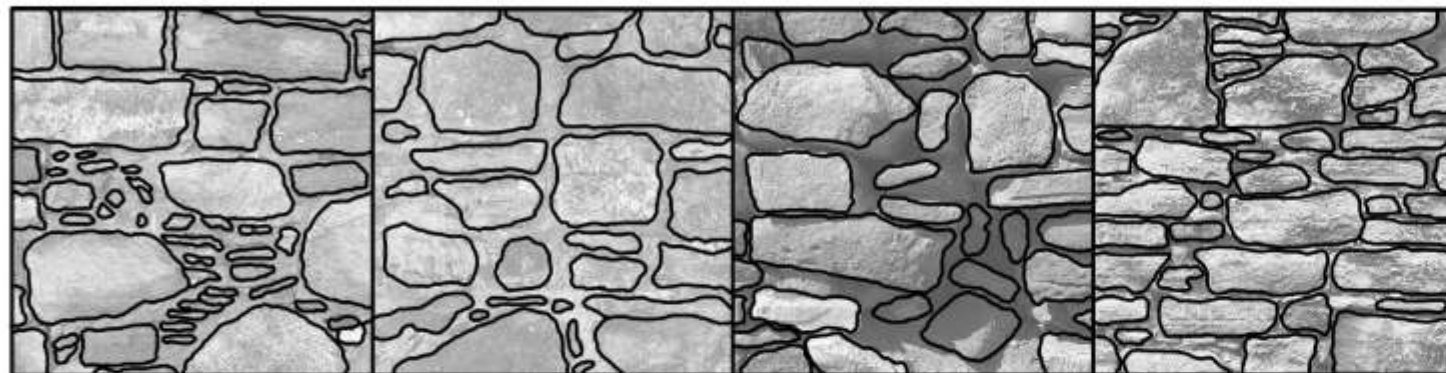
- Σχηματίζεται με δύο κυκλικά τόξα.
- Μερικές φορές γίνεται στήριξη σε κίονες.

- Σχηματίζεται με ημικυκλικό τόξο.
- Σχηματίζεται με χαμηλωμένο τόξο.

Μορφολογική ανάλυση οικοδομών

Υλικότητες τοιχοποιίας

Βασικό δομικό υλικό για την τοιχοποιία αποτελούσε η πέτρα, αφού πηγή προμήθειας των δομικών υλικών ήταν το πέτρωμα της περιοχής, το οποίο είναι ιζηματογενές δηλαδή ασβεστόλιθοι και ψαμμίτες. Η αρμολόγηση της τοιχοποιίας γινόταν με τη χρήση αχυροπηλού και με μικρά χαλίκια για την συμπλήρωση των μεταξύ τους κενών.

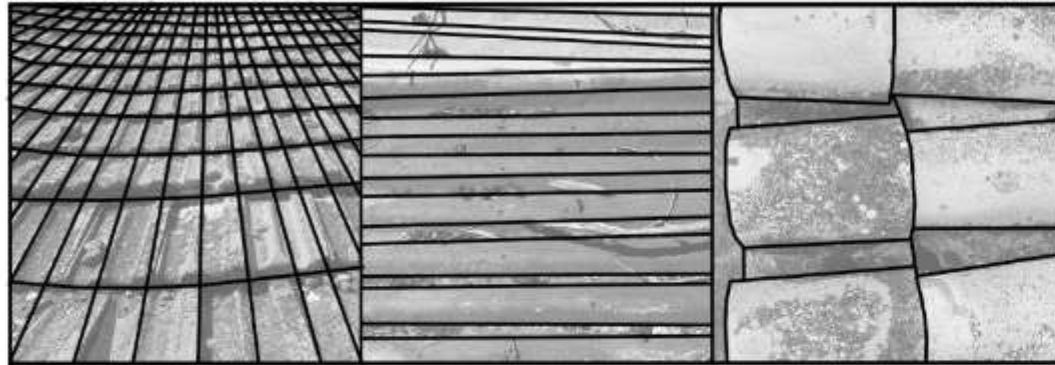
Τα βασικά δομικά υλικά του κτίσματος ήταν η πέτρα και το ξύλο. Τα υλικά αυτά προέρχονταν από την περιοχή, αφού είναι κυρίως ιζηματογενές (ασβεστόλιθοι - ψαμμίτες) και τα δάση των γύρω περιοχών. Η πέτρα εξεγείροταν κατευθείαν από την γη, ήταν πιο ανθεκτική γιατί δεν ήταν εκτεθειμένη στον ήλιο. Άλλα δομικά υλικά ήταν ο σίδηρος και ο ασβέστης.

Οι τοιχοποιίες των κατοικιών ήταν λίθινες και χωρίς επίχρισμα εξωτερικά. Για την κατασκευή τους, χρησιμοποιούσαν κανονικού σχήματος λίθους που εδράζονται απευθείας σε βραχώδες έδαφος. Το πάχος της τοιχοποιίας ανέρχεται στα 45-50 εκ. με τη δημιουργία δυο πετρόκτιστων τοιχοποιιών. Οι δυο τοιχοποιίες είχαν απόσταση μεταξύ τους περίπου 10 εκ. Το κενό αυτό γέμιζε με χώμα και μικρές πέτρες. Τα κενά που έμεναν στις εξωτερικές επιφάνειες, μετά την κατασκευή της τοιχοποιίας, γέμιζαν με αχυροπηλό και στη συνέχεια σφήνωναν μικρότερου μεγέθους πέτρες. Με την διαδικασία αυτή γινόταν η αρμολόγηση της τοιχοποιίας.

Μορφολογική ανάλυση οικοδομών

Υλικότητες οροφής

Οι οροφές των κατοικιών παρείχαν ασφάλεια, προστασία και θερμομόνωση. Για την θερμομόνωση του κτηρίου δεν χρειαζόταν τεχνητά υλικά, όπως μονώσεις. Η οροφή έχει την απαραίτητη κλίση έτσι ώστε να απομακρύνει τα νερά και την υγρασία από την κατοικία.

Οι οροφές των κτισμάτων χάρη στην μορφή και της κατασκευής τους, προσέφεραν στον κάτοικο την δυνατότητα της θερμομόνωσης και της σωστής ενεργειακής απόδοσης του κτίσματος. Μπορούσε να προστατεύσει τους κατοίκους από την βροχή και την υγρασία και να προσφέρει θερμική ισορροπία.

Τα μικρότερα κτίσματα τις πλείστες φορές παρατηρείται να έχουν μονόκλινες στέγες, ενώ τα μεγαλύτερα κτίσματα να έχουν δίκλινες στέγες. Η στέγη ακολουθούσε ξεκάθαρα το σχήμα της κάτοψης του κτηρίου, με μια μικρή προεξοχή προς τα έξω. Είχε μικρή κλίση της τάξης του (περίπου) 10%, ώστε να απομακρύνει τα νερά.

Η διαδικασία κατασκευής της οροφής αποτελείται από τα βολιτζια, τα οποία τοποθετούνταν για την στήριξη της, σε απόσταση 35-50 εκ. μεταξύ τους. Τα βολιτζια στηρίζονταν κατευθείαν στους τοίχους. Όταν το άνοιγμα ήταν μεγαλύτερο η στήριξη των βολιτζιών γινόταν με την βοήθεια κεντρικής δοκού. Ακολούθως, βρίσκουμε ένα καλάμι που λειτουργεί ως οδηγός και στην αντίθετη κατεύθυνση τοποθετούνταν καλάμια σε συνεχές στρώση. Πάνω από τα καλάμια έβαζαν τον πηλό και τέλος τα κεραμίδια με αχυροπηλό.

Συμπεράσματα

Μέσα από την μελέτη και την ανάλυση μας που έγινε για τον οικισμό της Τόχνης καταλήξαμε σε συμπεράσματα που αφορούν τόσο την μορφολογία όσο και την τυπολογία των κατοικιών αλλά και την γενική οργάνωση του οικισμού.

Παρατηρήσαμε ότι το χωριό είναι οργανωμένο βάση ενός μεγάλου, σχεδόν κεντρικού πυρήνα και αναπτύσσεται κυρίως προς τα βόρεια. Χωρίζεται σε δύο νοητά μέρη λόγω της θέσης του ποταμού, ο οποίος διαπερνά σε κεντρικό άξονα ολόκληρο το χωριό. Βορειοανατολικά εντοπίζουμε Ελληνοκυπριακά κτίσματα ενώ βορειοδυτικά Τουρκοκυπριακά, τα οποία πλέον έχουν εγκαταλειφθεί.

Ός προς την τυπολογία του οικισμού, παρατηρούμε πως το μεγαλύτερο ποσοστό των κατοικιών έχουν προσανατολισμό προς τον βορρά, δηλαδή το αίθριο βλέπει προς το νότο και το δομημένο μέρος της κατοικίας προς το βορρά. Φαίνεται, πως με αυτή την χωροθέτηση των κτισμάτων επιτυγχάνεται ο σωστός βιοκλιματικός σχεδιασμός. Επίσης οι περισσότερες κατοικίες είχαν την πρόσβαση τους προς την πλευρά του δρόμο. Στις περισσότερες περιπτώσεις η είσοδος στο κτίσμα πραγματοποιείται με εξώπορτες που οδηγούν στον ηλιακό και λιγότερο σύνηθες στην αυλή και στο κτίσμα.

Μορφολογικά παρατηρείται πληθώρα χαρακτηριστικών στοιχείων στον οικισμό. Έτσι, ο οικισμός μπορεί να χαρακτηριστεί ανομοιογενείς στο μορφολογικό κομμάτι της ανάλυσης. Εντοπίζεται έντονο το στοιχείο της πέτρας όσον αφορά την υλικότητα της τοιχοποιίας, καθώς και τα ξύλα – σανίδια στις θύρες και τα παράθυρα και η χρήση του κεραμιδιού στις οροφές.

Το χωριό πλέον σε αρκετά σημεία-κτίσματα δεν διατηρεί τον παραδοσιακό χαρακτήρα του. Αυτό συμβαίνει, γιατί η βορειοδυτική πλευρά του, αφού εγκαταλείφθηκε, κάποια κτίσματα είτε έχουν ενοικιαστεί από ξένους και αλλοιώθηκε η μορφή τους, είτε έχουν υποστεί επιδιορθώσεις. Έτσι, τα πλείστα παραδοσιακά στοιχεία, όπως πόρτες και παράθυρα, εγκαταστάθηκαν και οι τοιχοποιίες επιδιορθώθηκαν με επιχρίσματα ή την ανοικοδόμησή τους.

Βιβλιογραφία

- Βιβίο «Χωριά της Λάρνακας», του Γιάννη Νικολαΐδη
- Συνεντεύξεις και μαρτυρίες από τους κατοίκους του χωριού
- Επικοινωνία με τον κοινοτάρχη του χωριού

